

Ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpano

Lausuntotiivistelmä luonnoksesta hallituksen esitykseksi

Ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpano

Lausuntotiivistelmä luonnoksesta
hallituksen esitykseksi

Jonas Lund

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-363-6

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpano Lausuntotiivistelmä luonnoksesta hallituksen esitykseksi

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2026:31	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö	
Tekijä/t	Jonas Lund	
Kieli	Suomi	Sivumäärä 60

Tiivistelmä

Oikeusministeriö lähetti 17.2.2026 lausuntokierrokselle uuden ympäristörikosdirektiivin ((EU) 2024/1203) täytäntöönpanoa koskevan luonnoksen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esitysluonnoksessa ehdotetaan useita muutoksia rikoslakiin sekä muuhun lainsäädäntöön. Lausuntoja pyydettiin 92 taholta. Lausunto tai ilmoitus siitä, että lausuttavaa ei ole, saatiin 64 taholta.

Moni lausunnonantaja piti esityksen tavoitteita yleisesti hyvinä ja tärkeinä ja kannatti luonnokseen sisältyviä ehdotuksia uusiksi rangaistussäännöksiksi sekä olemassa olevien tunnusmerkistöjen laajennuksia. Useissa lausunnoissa esiin nousi kuitenkin huoli sääntelyn monimutkaisuudesta ja vaikeaselkoisuudesta. Monessa lausunnossa kiinnitettiin huomiota tarpeeseen selkeyttää esityksen perusteluja erityisesti uusien kriminalisointien osalta.

Ehdotus yhteisöosakon yleisestä asteikon korottamisesta jakoi lausunnonantajien mielipiteitä. Moni lausunnonantaja kannatti yhteisöosakon asteikon muuttamista esitysluonnoksessa ehdotetulla tavalla. Toisaalta moni lausunnonantaja vastusti sitä, että asteikon korotus tulisi kohdistumaan myös muihin kuin ympäristörikosdirektiivissä tarkoitettuihin rikoksiin, erityisesti työturvallisuusrikoksiin.

Asiasanat ympäristörikokset, rikosoikeus, ympäristönsuojelu, rikoslaki, rikosoikeudellinen vastuu, rikokset, rangaistukset, kriminalisointi

ISBN PDF	978-952-400-363-6	ISSN PDF	2490-1172
Asianumero	VN/10831/2024	Hankenumero	OM034:00/2024

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-363-6>

Genomförande av miljöbrottsdirektivet Sammandrag av utlåtandena om utkastet till regeringens proposition

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2026:31	Tema	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet	

Författare	Jonas Lund		
Språk	Finska	Sidantal	60

Referat

Justitieministeriet sände den 17 februari 2026 på remiss utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av strafflagen och till vissa lagar som har samband med den, vilken gäller genomförandet av det nya miljöbrottsdirektivet ((EU) 2024/1203). I utkastet till proposition föreslås flera ändringar till strafflagen samt annan lagstiftning. Utlåtanden begärdes av 92 instanser. Från 64 instanser mottogs ett utlåtande eller ett meddelande om att instansen inte har något att yttra.

Många remissinstanser ansåg att propositionens mål allmänt sett var bra och viktiga och de förordade de förslag till nya straffbestämmelser samt de utvidgningar av befintliga brottsrekvisit som ingick i utkastet. Ur flera utlåtanden steg dock fram en oro för regleringens komplexitet och svårförståelighet. I många utlåtanden fästes uppmärksamhet vid behovet att förtydliga propositionens motiveringar i synnerhet vad gäller nya kriminaliseringar.

Remissinstanserna hade delade åsikter om förslaget att höja den allmänna skalan för samfundsbot. Många remissinstanser förordade höjning av skalan för samfundsbot på det sätt som föreslagits i utkastet till proposition. Å andra sidan motsatte sig också många remissinstanser det att höjning av skalan även ska riktas mot andra brott utöver dem som avses i miljöbrottsdirektivet, i synnerhet arbetarskyddsbrott.

Nyckelord miljöbrott, straffrätt, miljöskydd, strafflag, straffrättsligt ansvar, brott, straff, kriminalisering

ISBN PDF	978-952-400-363-6	ISSN PDF	2490-1172
Ärendenummer	VN/10831/2024	Projektnummer	OM034:00/2024

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-363-6>

Sisältö

1 Johdanto	7
2 Lausuntopalaute yleisesti	12
3 Lausuntopalaute asiakohtaisesti	15
3.1 Esitysluonnos yleisesti	15
3.2 Syyteoikeuden vanhentuminen (rikoslain 8 luvun 1 §:n 4 momentti)	20
3.3 Yhteisösakon asteikko (rikoslain 9 luvun 5 §) ja pakoterikoksia koskevan yhteisösakon asteikko (rikoslain 46 luvun 13 §) ...	22
3.3.1 Yhteisösakon asteikko yleisesti	22
3.3.2 Yhteisösakon asteikon korottaminen työturvallisuusrikoksen (rikoslain 47 luvun 1 §) osalta .	27
3.4 Törkeän rikoksen ilmoittamatta jättäminen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (rikoslain 15 luvun 10 § ja 34 a luvun 2 §) sekä niihin liittyvät muutosehdotukset (rikoslain 1 luvun 7 § ja 34 a luvun 15 §)	29
3.5 Ympäristön turmeleminen (rikoslain 48 luvun 1 §)	30
3.5.1 Rikoslain 48 luvun 1 § yleisesti	30
3.5.2 Rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 momentti	30
3.5.3 Rikoslain 48 luvun 1 §:n 2 momentti	31
3.5.4 Rikoslain 48 luvun 1 §:n uusi 4 momentti	32
3.6 Ympäristörikkomus ja tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen (rikoslain 48 luvun 3 ja 4 §)	33
3.7 Jäterikos ja törkeä jäterikos (rikoslain 48 luvun uudet 4 a ja 4 b §:t)	33
3.8 Ilmakehän heikentäminen ja törkeä ilmakehän heikentäminen (rikoslain 48 luvun uudet 4 c ja 4 d §:t)	35
3.9 Ympäristöä vaarantavan tuotteen markkinoillesaattamisrikos ja törkeä ympäristöä vaarantavan tuotteen markkinoillesaattamisrikos (rikoslain 48 luvun uudet 4 e ja 4 f §:t)	36
3.10 Vieraslajirikos (rikoslain 48 luvun uusi 4 g §)	37
3.11 Luonnonsuojelurikos (rikoslain 48 luvun 5 §)	40
3.12 Ympäristön tuhoaminen (rikoslain 48 luvun uusi 5 b §)	41
3.13 Ulkomaiselta alukselta talousvyöhykkeellä tehty ympäristörikos (rikoslain 48 luvun 10 §)	43
3.14 Rikoslain 48 ja 48 a lukuun ehdotettavat soveltamisalasäännökset, jotka koskevat tietyissä tilanteissa luvan nojalla toimimisen rinnastamista ilman lupaa toimimiseen (rikoslain 48 luvun uusi 7 a § ja 48 a luvun uusi 4 b §)	43

3.15 Metsäkatorikos ja törkeä metsäkatorikos (rikoslain 48 a luvun uudet 3 c ja 3 d §:t) sekä oikeushenkilön rangaistusvastuu (rikoslain 48 a luvun 6 a §)	45
3.16 Pakkokeinolaki ja poliisilaki	47
3.17 Kansalaisuuslaki, rajavartiolaiton ja Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettu laki	48
3.18 Hankintalaki ja erityisalojen hankintalaki.....	48
3.19 Rikosrekisterilaki	48
3.20 Merenkulun ympäristönsuojelulaki.....	48
3.21 Luonnonsuojelulaki.....	49
3.22 Suomen talousvyöhykkeestä annettu laki	49
3.23 Vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annettu laki	49
3.24 EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista annettu laki	49
3.25 Muut lainsäädäntömuutokset.....	53
3.26 Ympäristörikosdirektiivin säännökset, joiden ei esitysluonnoksessa katsota edellyttävän lainsäädäntömuutoksia.....	53
3.27 Pääasialliset vaikutukset	54
3.28 Muut toteuttamisvaihtoehdot	54
3.29 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	55
3.30 Viranomaisten resurssit ja koulutus.....	55
3.31 Muut huomiot.....	58

1 Johdanto

Oikeusministeriö asetti 21.5.2024 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin ja direktiivien 2008/99/EY ja 2009/123/EY korvaamisesta annetun direktiivin eli uuden ympäristörikosdirektiivin ((EU) 2024/1203) kansallista täytäntöönpanoa. Uusi ympäristörikosdirektiivi sisältää vähimmäissäännöt, jotka koskevat rikosten ja seuraamusten määrittelyä, jotta ympäristöä voidaan suojella entistä tehokkaammin, sekä säännökset toimenpiteistä, joiden avulla voidaan ennalta estää ja torjua ympäristöriskollisuutta ja panna tehokkaasti täytäntöön unionin ympäristölainsäädäntöä. Direktiivin täytäntöönpanon määräaika on ollut 21.5.2026.

Työryhmän toimikaudeksi asetettiin alun perin 21.5.2024–31.5.2025. Työryhmän toimikautta pidennettiin 12.5.2025 tehdyllä päätöksellä 31.10.2025 saakka.

Työryhmän asettamispäätöksen mukaan työryhmän tehtävänä oli arvioida, mitä lainsäädäntömuutoksia direktiivin täytäntöönpano edellyttää ja valmistella tämän perusteella tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Lisäksi työryhmän tuli arvioida, miten direktiiviin sisältyvät, oikeushenkilölle määrättävää sakkoa koskevat velvoitteet on mahdollista toteuttaa rikoslain 9 luvun sääntelyä muuttamalla, mukaan lukien yhteisöosakon asteikon muuttaminen yleisesti liikevaihtoon perustuvaksi. Työryhmän tuli arvioida myös muutosten pääasialliset vaikutukset. Työryhmän mietintö oli laadittava hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän työ valmistui 5.11.2025. Mietintö oli muilta osin yksimielinen, mutta siihen sisältyi maa- ja metsätalousministeriön eriävä mielipide, joka koski oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista perusmuotoiseen metsästysrikokseen.

Työryhmän valmisteleman esitysluonnoksen pohjalta valmistelua jatkettiin oikeusministeriössä. Lausuntokierrokselle lähetettiin 17.2.2026 jatkovalmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi. Lausuntokierros päättyi 31.3.2026.

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi pyydettiin lausuntoja 92 organisaatiolta tai taholta. Lausuntopyyntö julkaistiin lausuntopalvelu.fi-sivustolla. Lausunto tai ilmoitus siitä, että lausuttavaa ei ole, saatiin 7.4.2026 mennessä 64 taholta. Lausunto pyydettiin seuraavilta tahoilta (tähdellä (*)) merkityt antoivat lausunnon tai ilmoituksen):

Ahvenanmaan maakunnan hallitus*

Akava r.y.

Apulaisprofessori Heikki Kallio – Itä-Suomen yliopisto**

Apulaisprofessori Tatu Hyttinen – Turun yliopisto

Arktisen Lapin ympäristönsuojelu

Associate Professor i straff- och processrätt Heli Korkka-Knuts – Åbo Akademi

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

Elinkeinoelämän keskusliitto EK r.y.*

Etelä-Suomen syyttäjäalue

Finanssiala r.y.

Finanssivalvonta

Greenpeace Suomi

Helsingin hovioikeus*

Helsingin kärjäoikeus*

Itä-Suomen hovioikeus*

Julkiset Oikeusavustajat r.y.

Juristiliitto – Juristförbundet*

Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus

Kainuun kärjäoikeus

Keskusrikospoliisi*

Korkein oikeus (varataan tilaisuus antaa lausunto)*

Lapin kärjäoikeus

Liikenne- ja viestintäministeriö*

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom*

Lounais-Suomen poliisilaitos*

Luonnonvarakeskus*

Lupa- ja valvontavirasto*

Luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat r.y.

Länsi-Suomen syyttäjäalue

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus

Maa- ja metsätalousministeriö*

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusjärjestö MTK r.y.*

Natur och Miljö

Oikeuskanslerinvirasto

Oikeuspoliittinen yhdistys - Rättspolitiska föreningen - Demla r.y.*

Oikeusrekisterikeskus*

Opetus- ja kulttuuriministeriö*

Pirkanmaan käräjäoikeus

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus

Pohjois-Suomen syyttäjäalue

Poliisiammattikorkeakoulu*

Poliisihallitus*

Professori Anne Kumpula – Turun yliopisto

Professori Elina Pirjatanniemi – Åbo Akademi

Professori emeritus Matti Tolvanen**

Professori Ida Koivisto – Helsingin yliopisto

Professori Kimmo Nuotio – Helsingin yliopisto

Professori Minna Kimpimäki – Lapin yliopisto

Professori Sakari Melander – Helsingin yliopisto

Professori Veikko Vahtera – Tampereen yliopisto

Puolustusministeriö*

Puolustusvoimat

Rajavartiolaitos*

Rikosseuraamuslaitos

Ruokavirasto*

Saamelaiskäräjät

Savonlinnan kaupunki, ympäristönsuojelupalvelut*

Sisäministeriö*

Sisä-Suomen poliisilaitos*

Sosiaali- ja terveysministeriö

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y.*
Suomen Asianajajat*
Suomen Kuntaliitto r.y. (ml. Julkisten hankintojen neuvontayksikkö)*
Suomen luonnonsuojeluliitto*
Suomen luontopaneeli
Suomen Metsästäjäliitto r.y.
Suomen Poliisijärjestöjen Liitto r.y.*
Suomen riistakeskus
Suomen Syyttäjähdistys r.y.
Suomen Tuomariliitto r.y.*
Suomen Varustamot r.y.
Suomen yhtiöoikeusyhdistys r.y.
Suomen ympäristökeskus SYKE*
Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura r.y.
Suomen Yrittäjät r.y.*
Säteilyturvakeskus*
Säätiöt ja rahastot r.y.
Tampereen kaupunki, ympäristönsuojeluyksikkö*
Tilastokeskus
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK r.y.
Tulli*
Tuomioistuinvirasto
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes*
Työ- ja elinkeinoministeriö*
Ulkoministeriö*
Vaasan hovioikeus
Valtakunnansyyttäjän toimisto*
Valtioneuvoston kanslia*
Valtiovarainministeriö*
WWF Suomi*

Väylävirasto*

Ympäristöministeriö*

**Apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen lausuvat asiasta yhteisesti.

Lisäksi lausunnon antoivat seuraavat tahot:

Elintarviketeollisuusliitto r.y.

Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistys r.y.

Kaupan liitto r.y.

Kemianteollisuus r.y.

Keskisen Suomen liito-oravayhdistys r.y.

Kierrätysteollisuus r.y.

Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli r.y.

Maanomistajain Liitto - Jordägarnas Förbund r.y.

Metsäteollisuus r.y.

Palvelualojen työnantajat Palta r.y.

Rakennusteollisuus RT r.y.

Sahateollisuus r.y.

Suomen Satamat r.y.

Suomen yhteismetsät r.y.

Teknologiateollisuus r.y.

Asiasta lausui myös eräs yksityishenkilö.

Ilmoitus siitä, ettei lausuntoa anneta tai ettei lausuttavaa ole, saatiin *korkeimmalta oikeudelta, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL r.y.:ltä, Tampereen kaupungilta ja valtioneuvoston kanslialta.*

Annetut lausunnot löytyvät Hankeikkunasta (<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM034:00/2024>).

Lausuntotiivistelmä sisältää koosteen lausuntojen sisällöstä. Kysymyksessä on tiivistelmä, eikä lausuntojen koko sisältöä ole toistettu yksityiskohtaisesti. Lausumia on tiivistelmää varten lyhennetty, niitä on ryhmitelty uudestaan ja niiden kieliasua on yhtenäistetty. Tiivistelmässä kutakin teemaa koskevat lausumat on pyritty kokoaamaan yhteen saman otsikon alle.

2 Lausuntopalaute yleisesti

Esityksen tavoitteita pidettiin yleisesti hyvinä ja tärkeinä. Usea lausunnonantaja toi esiin pitävänsä ympäristörikoksia koskevaan sääntelyyn ehdotettavia muutoksia yleisesti tarpeellisina, perusteltuina ja kannatettavina.

Useissa lausunnoissa esiin nousi kuitenkin huoli sääntelyn monimutkaisuudesta ja vaikeaselkoisuudesta. Lausuntopalautteessa tuotiin esiin, että rangaistavan menettelyn ala voi olla monen rikoksen osalta vaikea hahmottaa pelkästään rangaistussäännös lukemalla, sillä pykälät ovat laajoja ja sisältävät paljon viittauksia aineelliseen lainsäädäntöön. Osassa lausunnoista pidettiin rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta ongelmallisena, että rangaistavan toiminnan ala on hankalasti ennakoitavissa. Toisaalta osa lausunnonantajista totesi rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttävän säännösten yksityiskohtaisuutta ja täsmällisyyttä. Usean tunnusmerkistön osalta lausunnoissa toivottiin perusteluiden selventämistä ja tarkentamista, muun muassa kuvailemalla esimerkkejä ja tyyppitapauksia.

Yhteisösakon yleisen asteikon muutosta kannatettiin useassa lausunnossa. Yhteisösakon asteikon korottamista pidettiin laajasti ympäristörikollisuutta ennaltaehkäisevänä toimena ja nykyisten yhteisösakkojen tasoja liian alhaisina. Ehdotus sai kuitenkin myös runsaasti kritiikkiä osakseen. Osa lausunnonantajista katsoi, että esitysluonnokseen sisältyvä ehdotus yhteisösakon asteikon korotuksen laajentamisesta koskemaan myös muita kuin direktiivissä tarkoitettuja ympäristörikoksia ei ole perusteltu. Erityisesti sitä, että uusi yhteisösakon asteikko tulisi koskemaan myös työturvallisuusrikoksia, pidettiin kohtuuttomana.

Osa lausunnonantajista huomautti ympäristön turmelemista koskevan pykälän olevan erityisen pitkä ja useista lakiviittauksista johtuen vaikeaselkoinen, mitä pidettiin rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta ongelmallisena. Säännöksen 1 momenttiin ehdotettavien muutosten osalta muutamat lausunnonantajat toivat esiin tiettyjä kohtia, joissa lakiviittauksia tulisi tarkentaa. Ehdotettavaa uutta 4 momenttia pidettiin joissain lausunnoissa epäselvänä tai vaikeasti ennakoitavana YVA-menettelyn soveltamisalan tulkinnanvaraisuuden takia.

Jäterikoksen nimikettä pidettiin joissain lausunnoissa epätarkkana, koska pykälän katsottiin koskevan vain vaarallisia jätteitä eikä mitä tahansa jätettä, ja ehdotettiin rikosnimikkeen muuttamista pykälän sisältöä paremmin vastaavaksi. Muutamissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös lainkonkurrenssikysymyksiin esimerkiksi jäterikoksen ja ympäristön turmelemisen osalta. Jäterikospykälän vaikeaselkoisuudesta huomautettiin myös kuten edellä ympäristön turmelemisen osalta. Jäterikoksen syyteoikeuden vanhentumisajan pidentämistä säännönmukaisesta pidettiin asiaa koskevissa lausunnoissa yleisesti kannatettavana, sillä kyse on tyypillisesti sellaisesta rikoksesta, joka paljastuu vasta pitkän ajan kuluttua.

Moni lausunnonantaja piti uuden ympäristön tuhoamista koskevan rangaistus­säännöksen lisäämistä rikoslakiin perusteltuna ja tarpeellisena. Jotkut lausunnonantajat pitivät kuitenkin muun muassa vahinkoedellytyksen osalta kynnystä säännöksen soveltamiselle liian korkeana. Lisäksi joissain lausunnoissa katsottiin, että säännöksessä tulisi huomioida kaikki luonnonsuojelulaissa tarkoitetut luonnonsuojelualueet.

Osa lausunnonantajista piti joitakin muista ehdotettavista uusista rangaistus­säännöksistä vaikeaselkoisina ja rikosoikeudellisen vastuun alan osalta hankalasti ennakoitavina. Lausunnoissa korostui useassa kohtaa tarve tarkentaa perusteluja tiettyjen ongelmallisena pidettyjen tulkintatilanteiden osalta.

Usea lausunnonantaja piti kannatettavana ehdotettavia säännöksiä, joiden perusteella luvan nojalla toimiminen olisi tietyissä poikkeuksellisissa tilanteissa rinnastettava ilman lupaa toimimiseen. Useissa lausunnoissa huomautettiin kuitenkin myös, että tältä osin tulisi tarkentaa, ettei viranomaisen virhe tai virheellinen neuvo voisi johtaa luvanhakijan rikosoikeudelliseen vastuuseen.

Metsäkatorikoksen osalta lausuntopalautteessa korostettiin tarvetta päivittää esitys EU:n metsäkatoasetuksen muutosasetuksen mukaisesti sekä sovittaa rikossäännöksen voimaantulo yhteen EU:n metsäkatoasetuksen toimeenpanon kanssa. Osassa lausunnoista huomautettiin myös metsäkatorikoksen kohdalla siitä, että säännöksen tekstin perusteella on hankala ennakoida, mikä menettely on rangaistavaa.

Eräät lausunnonantajat pitivät EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta annettavaan lakiin ehdotettavaa julkisiin hankintoihin liittyvää poissulkemismenettelyä ristiriitaisena ja päällekkäisenä hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin sisältyvän poissulkemismenettelyn kanssa. Joissakin lausunnoista todettiin myös, ettei mainittuun lakiin sisältyviä hallinnollisia seuraamuksia tulisi poistaa.

Osa lausunnonantajista piti yritysvaikutusten arviointia puutteellisena yhteisöosakon yleisen asteikon korottamisen osalta. Vaikutuksia ei näiden lausunnonantajien mukaan ollut arvioitu riittävästi etenkin siltä osin kuin ehdotus tulisi koskemaan muita kuin direktiivissä tarkoitettuja ympäristörikoksia.

Useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota siihen, että ympäristörikoksia valvovien ja tutkivien viranomaisten riittävästä resursseista sekä koulutuksesta on huolehdittava. Ympäristörikoksiin liittyvät tutkinnat ja prosessit kestävät nykyiselläänkin pitkään, minkä riskinä on, että rikokset vanhenevat ennen kuin niitä ehditään käsitellä tuomioistuimessa. Koulutusta tulisi usean lausunnonantajan mukaan järjestää poikkihallinnollisesti kaikille rikosprosessin toimijoille ja valvoville viranomaisille. Lisäksi muutamissa lausunnoissa nostettiin esille muutoksista tiedottaminen laajasti kansalaisille.

3 Lausuntopalaute asiakohtaisesti

3.1 Esitysluonnos yleisesti

Ahvenanmaan maakunnan hallituksella ei ole lausuttavaa siltä osin kuin direktiivin toimeenpano kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan. Ahvenanmaan itsehallintolain 59 b §:n 1 momentin mukaan Euroopan unionissa tehtyihin päätöksiin liittyvistä toimenpiteistä päätettäessä lainsäädäntövalta ja toimivalta jakautuvat maakunnan ja valtakunnan välillä. Maakunnan hallitus toteaa esityksen valtakunnan toimivaltaan kuuluvilta osin, että esityksen ja ympäristörikosdirektiivin välillä on selvä yhteys.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK r.y. tukee ympäristörikosdirektiivin tavoitteita ympäristön tehokkaammasta suojelusta ja pyrkimyksestä ennaltaehkäistä erityisesti vakavimpia ympäristörikkoksia sekä tavoitetta kilpailuhaitan vähentämiseksi. EK huomauttaa, että rikoslain 48 luvun ympäristörikosten tunnusmerkistöt ovat jo nyt erittäin monimutkaisia. Laissa viitataan lukuisiin aineellisiin säännöksiin ja niiden nojalla annettuihin säännöksiin ja määräyksiin sekä lupien ja päätösten mukaisuuteen. Lisäksi lainsäädäntö tukeutuu monilta osin tulkintaa vaativiin käsitteisiin. EK korostaa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen toteutumista sekä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusta myös ympäristörikosten kohdalla. EK huomauttaa lisäksi, että aineellisen ympäristölainsäädännön piirissä on monenlaisia toimintoja, joihin kohdistuu ennakkollisia lupia, kielloja ja velvollisuuksia. Tähän nähden toimiva vuoropuhelu lupa- ja valvontaviranomaisten kanssa sekä viranomaisten samansisällöiset tulkinnat lain sisällöstä ovat tärkeitä epäselvyyksien välttämiseksi.

Elintarviketeollisuusliitto r.y. (ETL) tukee ympäristörikosdirektiivin tavoitteita. ETL:n näkemyksen mukaan esitysluonnoksessa tunnistetaan, että yrityksissä lähtökohtaisesti tunnetaan aineelliseen lainsäädäntöön liittyvät kiellot ja velvollisuudet eikä ehdotettavilla muutoksilla ole välitöntä vaikutusta niitä noudattavan yrityksen toimintaan. Rikoslain 48 luvun ympäristörikosten tunnusmerkistöt ovat kuitenkin erittäin monimutkaisia. Oikeushenkilön rangaistusvastuun ankaroitumisen myötä esitysluonnoksen mahdolliset vaikutukset varsinkin suuremman kokoluokan yrityksiin voivat olla merkittävät.

Helsingin hovioikeus pitää ehdotettua sääntelykokonaisuutta selkeänä ja loogisena.

Helsingin käräjäoikeus pitää esityksen tavoitteita perusteltuina. Muutokset kuitenkin lisäävät asioiden oikeudellista ja tosiseikallista vaativuutta. Muutosten vaikutukset tuomioistuinten toiminnan kannalta on arvioitava huolellisesti pitäen silmällä koulutusta ja riittäviä resursseja.

Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistys r.y. kannattaa esitystä. Yhdistys pitää tärkeänä, että lainsäädäntö on kirjoitettu siten, että sen tulkinta ei aiheuta kohtuutonta vaivaa kansalaisille tai viranomaisille.

Itä-Suomen hovioikeus pitää esitystä perusteltuna.

Apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen pitävät esitettyjä lainsäädäntömuutoksia ja niiden tavoitteita hyväksyttävänä. Kallio ja Tolvanen pitävät esitettyjä säännöksiä muodollisesti laillisuusperiaatteen näkökulmasta riittävän täsmällisinä. Lopullisessa laissa on syytä varmistaa viittaussäännösten selkeys ja takaisinkytkentä aineellisesta lainsäädännöstä rikoslakiin. Kallio ja Tolvanen katsovat kuitenkin, että useassa ehdotetussa säännöksessä tietyn menettelyn rangaistavuus on vaikeasti ennakoitavissa tunnusmerkistön poikkeuksellisen laajuuden tai erityisen vaikeaselkoisuuden takia. Lisäksi Kallio ja Tolvanen ovat huolissaan rikoslain ajallisesta pysyvyydestä. Selkeää oikeuskäytäntöä ei ehdi muodostua, jos samoja säännöksiä muutetaan jatkuvasti.

Kallio ja Tolvanen huomauttavat lainkonkurrenssin osalta, että on mietittävä tarkkaan, että lievemmän lain syrjäyttävä rikossäännös voi toteutua tekotavan osalta siten kuin syrjäyttämissäännöksissä on ajateltu. Samoin törkeiden tekemuotojen kvalifointiperusteiden johdonmukaisuuteen on syytä kiinnittää huomiota.

Kallio ja Tolvanen pitävät hyväksyttävänä poikkeamista vakiintuneista rangaistusasteikoista direktiivin edellyttämien alimpien enimmäisrangaistusten mukaisesti. Kallio ja Tolvanen kiinnittävät huomiota siihen, että lainkonkurrenssin näkökulmasta rangaistusasteikkojen tulisi olla johdonmukaisessa suhteessa toisiinsa nähden.

Kemianteollisuus r.y. pitää direktiivin asianmukaista täytäntöönpanoa ja tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia seuraamuksia tärkeänä. Kansallista lisäsääntelyä tulee välttää ilman erityisen painavia kansallisia perusteluita.

Keskusrikospoliisi pitää esitystä perusteltuna ja yleisesti kannatettavana. Muutokset parantavat mahdollisuutta puuttua vakaviin ympäristörikoksiin ja tukevat tavoitteita torjua rajat ylittävää, taloudellisesti motivoitunutta ja kansainvälisesti järjestäytyntä ympäristörikollisuutta. Rikoslakiin esitettävät muutokset vahvistavat ympäristörikosten torjunnan oikeudellista perustaa vähentämällä oikeudellisia

aukkoja ja tulkinnanvaraa ja yhdenmukaistavat kansallisen sääntelyn EU-vaatimuksiin. Keskusrikospoliisi toteaa, että rangaistusten ankaroituminen lisää rikosoikeudellisen järjestelmän varoittavuutta, mahdollistaa laajemman pakkokeinojen käytön, heikentää ympäristörikollisuuden taloudellista houkuttelevuutta ja edistää rikoshyötyjen tehokasta takaisinperintää.

Kierrätysteollisuus r.y. tukee direktiivin tavoitteita ympäristönsuojelun tehostamisesta ja ympäristörikosten ennaltaehkäisemisestä. *Kierrätysteollisuus r.y.* pitää direktiivin asianmukaista täytäntöönpanoa ja tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia seuraamuksia tärkeänä. Kansallista lisäsääntelyä tulee välttää ilman erityisen painavia kansallisia perusteluita. Valvonnan ja rikosoikeudellisten keinojen tulisi kohdistua ensisijaisesti ilman asianmukaisia lupia ja valvontaa harjoitettavaan toimintaan ja harmaaseen talouteen.

Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) tukee ehdotettuja muutoksia. LVM pitää hyvänä, että esitysluonnoksessa on arvioitu kaksoisrangaistavuuden kieltoa ja toteaa, että lakeja soveltavien viranomaisten olisi toimittava tiiviissä yhteistyössä, jotta kielto tulee asianmukaisesti huomioiduksi.

Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) kannattaa esitysluonnosta.

Lounais-Suomen poliisilaitos toteaa, että uusi sääntely on kansalaiselle vaikeasti luettavaa, eikä säännöksistä pysty tarkalleen päättelemään sitä, millainen toiminta on lainvastaista. Rikossäännöksen kattaman rangaistavan toiminnan alan päättely vaatii lähes aina aineellisen lainsäädännön tuntemusta. Tämä huomioiden rangaistavien tekojen teonkuvauksien tulisi olla sellaisia, että jokainen voi ymmärtää säännöksen lukemalla millainen toiminta on lainvastaista.

Luonnonvarakeskus (Luke) pitää ehdotettuja muutoksia, erityisesti ehdotettavia pykäliä vieraslajirikoksesta ja ympäristön tuhoamisesta tärkeinä, tarkoituksenmukaisina ja oikeasuuntaisina.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että muutosesitys on huolellisesti laadittu ja monilta osin hyvin perusteltu. Uudet rikossäännökset selkeyttävät nykytilaa ja korostavat tekojen moitittavuutta sekä vahvistavat ennaltaehkäisevää vaikutusta erityisesti oikeushenkilöiden osalta. Ehdotetut muutokset tekevät rikoslain 48 luvun säännöksistä osin raskaat ja vaikeasti luettavat, mikä vaikeuttaa rangaistavaksi säädettyjen tekojen tiedostamista. Selkeyden kannalta yhtenä vaihtoehtona voisi olla eriyttää EU-sääntelyn vastaiset teot omiksi pykälikseen tai omaksi luvukseen.

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) kannattaa ehdotuksia ja pitää niitä hyvin valmisteltuina. MMM pitää tärkeänä, että ehdotettujen muutosten vaikutuksia seurataan ja arvioidaan.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. kiinnittää huomiota lain ymmärrettävyyteen ja ehdottaa esimerkiksi lakiviittausten kirjoittamista enemmän auki. MTK haluaa kiinnittää huomion myös siihen, että monet maataloussektoria koskevat kriminalisoinnit voivat johtaa tukimenetyksiin ja painottaa, että tämä tulisi ottaa huomioon rangaistusta määrättäessä kohtuullistamisperusteena.

Poliisiammattikorkeakoulu kannattaa esitystä ja toteaa sen toimeenpanon tulevan vaatimaan koulutusta. Poliisin osalta osa uudistuksessa olevista asioista tulee olemaan sellaisia, joita selvittäisivät erikoistuneet yksiköt tai toiminnot.

Poliisihallitus kannattaa esitystä ja toteaa poikkihallinnollisen koulutuksen tarpeen.

Puolustusministeriö pitää muutoksia perusteltuina.

Rajavartiolaitos kannattaa hallituksen esityksessä ehdotettuja lakimuutoksia, mutta esittää huolen rikoslain 48 luvun selkeydestä ja tarkkarajaisuudesta sekä tunnusmerkistöjen tulkinnanvaraisuudesta.

Savonlinnan kaupunki (rakennus- ja ympäristölautakunta) pitää ympäristörikos sääntelyn tarkentamista ja laajentamista erittäin tarpeellisena ja odotettuna. Lautakunnan kokemuksen mukaan rangaistukset muun muassa ympäristön turmelamisesta ovat olleet vähäisiä. Pienen kiinnijäämis- ja seuraamusriskin vuoksi rikollisuus on ollut kannattavaa.

Sisäministeriö pitää esitystä kannatettavana.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y. pitää ehdotettuja rikossäännöksiä kannatettavina, mutta ehdotettuja muutoksia muilta osin vaatimattomina suhteessa muutostarpeeseen.

Suomen Kuntaliitto r.y. pitää perusteltuna, että ympäristörikoksia koskevia rangaistusasteikkoja kiristetään.

Suomen luonnonsuojeluliitto r.y. (SLL) pitää esitystä tärkeänä, mutta katsoo kuitenkin, että kotimaisesti tulisi asettaa direktiivin vähimmäistasoa tiukempia säännöksiä.

Suomen satamat r.y. pitää esitettyjä muutoksia satamanpidon vastuiden osalta tarkentavina. Suomen satamat r.y. toteaa kuitenkin, että lainsäädännön ja alemmanasteisten säädösten ja määräysten runsaudesta ja satamatoimijoiden työnjaon luonteesta johtuen rangaistavien tekojen ja vastuun kohdistumisen tunnistaminen on haasteellista.

Suomen Asianajajat pitää uudistuksen tavoitteita perusteltuna, mutta kiinnittää huomiota ehdotettuun sääntelyyn liittyviin oikeusturvariskeihin muun muassa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta. Suomen Asianajajat katsoo, että rikoslain 48 luvun sääntely on poikkeuksellisen vaikeaselkoista jopa ympäristöoikeuteen erikoistuneille juristeille. Jatkovalmistelussa olisi kiinnitettävä huomiota kriminalisointien täsmällisyyteen, ennakoitavuuteen ja oikeasuhtaisuuteen.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. pitää uudistuksia yleisesti ottaen kannatettavina. Uudistukset toteutetaan pääosin blankorangaistussääntelynä, minkä ei tulisi olla ensisijainen tapa toteuttaa rikossääntelyä. Sääntelytapa tekee lain sisällön selvittämisestä työlästä sekä lain soveltajalle, että niille, joiden edellyttään lakia noudattavan. Laaja sääntelykokonaisuus edellyttää panostusta koulutukseen ja riittäviin resursseihin.

Tuomariliitto korostaa yleisenä huomiona, että jatkuvat lainmuutokset rikoslain piirissä tekevät lain soveltamisesta vaikeaa ja työlästä. Tuomioistuimet joutuvat säännönmukaisesti selvittämään säännöksen ajallista ulottuvuutta ja lievemmän lain periaatteen soveltuvuutta, eikä vakiintunutta oikeuskäytäntöä aina ehdi muodostua ennen uusien muutosten esittämistä.

Suomen ympäristökeskus (Syke) pitää esitystä perusteltuna ja uusia kriminalisointeja kattavasti muotoiltuina.

Syyttäjälaitos kiinnittää huomiota useiden ehdotettujen tunnusmerkistöjen kohdalla siihen, että ne ovat rangaistavia vain tahallisenä, vaikka vastaavissa menettelyissä myös törkeä huolimattomuus on säädetty rangaistavaksi. Syyttäjälaitos huomauttaa, että ympäristörikoksissa ympäristön vahingoittaminen on tyypillisesti toiminnan sivutuote, ja toiminnassa on usein kyse huolellisuus- tai selonottovelvollisuuksien rikkomisesta.

Säteilyturvakeskus (STUK) kiinnittää huomiota eduskunnan käsiteltävänä olevaan ydinenergialain kokonaisuudistukseen, jonka osalta käsillä olevan esityksen jatkovalmistelussa on tehtävä yhteensovittamista esimerkiksi lakiviittausten tarkistamisen osalta.

Teknologiategollisuus r.y. tukee ympäristödirektiivin tehokasta ympäristönsuojelua ja ympäristörikosten ennaltaehkäisyä koskevia tavoitteita.

Tulli kannattaa hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotettuja muutoksia.

Työ- ja elinkeinoministeriö tukee ehdotettujen lainsäädäntömuutosten tavoitetta vahvistaa ympäristön suojelua ja tehostaa aineellisen ympäristölainsäädännön noudattamista. Ministeriöllä ei ole ehdotettuihin lainsäädäntömuutoksiin huomautettavaa.

WWF Suomi katsoo, että direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa olisi monin kohdin tarpeen mennä direktiivin asettamia vähimmäisvaatimuksia pidemmälle, jotta ympäristön suojelua voitaisiin tosiasiallisesti tehostaa ympäristödirektiivin tavoitteiden mukaisesti.

Asiasta lausunut *yksityishenkilö* pitää uudistuksia välttämättöminä ja tarpeellisina, mutta huomauttaa, ettei nykyisenkään lainsäädännön valvontaan ole ollut riittäviä resursseja.

Ympäristöministeriö (YM) kannattaa yleisesti ehdotettuja muutoksia. YM pitää oikean suuntaisena kehityksenä sitä, että monen jätteisiin liittyvän menettelyn rangaistavuus ankaroituisi merkittävästi. YM kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että jätteisiin liittyvien tekojen osalta 48 luku muodostaisi vaikeasti hahmottuvan kokonaisuuden ja että sama teko voisi tulla rangaistavaksi usean säännöksen perusteella. Uuden tulkintakäytännön muodostuminen tuo haastetta kaikille ympäristörikosten kanssa työskenteleville viranomaisille.

3.2 Syyteoikeuden vanhentuminen (rikoslain 8 luvun 1 §:n 4 momentti)

Juristiliitto – Juristförbundet r.y., apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen, keskusrikospoliisi, Lounais-Suomen poliisilaitos, Oikeuspoliittinen yhdistys - Rättspolitiska föreningen - Demla r.y., Poliisihallitus, Suomen luonnonsuojeluliitto r.y., Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. ja WWF Suomi kannattavat jäterikoksen syyteoikeudelle esitettyä erityistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa.

Poliisiammattikorkeakoulu toteaa ehdotuksen antavan esitutkintaviranomaisille paremmat mahdollisuudet selvittää asioita.

Sisä-Suomen poliisilaitoksen mukaan ympäristörikosten vanhentumisajan alkamista koskevat säännökset on määriteltävä selkeästi pitkän aikaa jatkuneiden rikosten osalta, ja sellaisten rikosten osalta, joissa toimija on menettelyn jatkuessa vaihtunut.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y. esittää, että erityistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa muutetaan niin, että se alkaisi kulua vasta siitä hetkestä, kun rikos tulee ilmi. Direktiivi mahdollistaa tällaisen sääntelyn. Ympäristörikosten keskeinen ongelma on se, että ne tulevat usein esiin viiveellä ja rajallisista viran-omaisresursseista johtuen jokainen vaihe asian tutkimisesta tuomitsemiseen kestää kauan.

Syyttäjälaitos huomauttaa, että ympäristön turmelemisen pidennetty syyteoikeuden vanhentumisaika on käytännössä ongelmallinen siitä syystä, että oikeus tuomita rangaistus vanhenee myös kymmenessä vuodessa, jolloin siis tosiasiaassa syyteharkinnalle on aikaa 7–8 vuotta. Syyttäjälaitos ehdottaa, että niiden rikosten osalta, joiden syyteoikeuden vanhentumisaikaa on pidennetty säännönmukaisesta, myös rangaistuksen tuomitsemisen vanhentumisaikaa pidennettäisiin vastaavasti siten, että syyteoikeuden vanhentumisaika olisi tosiasiallisesti kymmenen vuotta.

Ulkoministeriö pitää Suomen kansainvälisten velvoitteiden johdosta perusteltuna säättää ympäristön tuhoamisen osalta erityinen kolmen vuoden vanhentumisaika, jos rikos on tehty ulkomaiselta alukselta Suomen talousvyöhykkeellä.

Savonlinnan kaupunki (rakennus- ja ympäristölautakunta) kiinnittää huomiota siihen, että rikosten vanhenemisaikojen tulee olla riittävän pitkiä. Ympäristörikoksista tehdyt tutkintapyynnöt ovat lautakunnan mukaan toisinaan vanhentuneet poliisin tai syyttäjän pöydälle.

Asiasta lausuneen *yksityishenkilön* mukaan kaikkia ympäristörikosten syyteoikeuksia on syytä pidentää merkittävästi, sillä rikosten tutkinta ja käsittely kestää liian pitkään, jolloin monet rikokset voivat vanhentua ennen tutkinnan tai rikosprosessin valmistumista.

3.3 Yhteisösakon asteikko (rikoslain 9 luvun 5 §) ja pakoterikoksia koskevan yhteisösakon asteikko (rikoslain 46 luvun 13 §)

3.3.1 Yhteisösakon asteikko yleisesti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK r.y., Elintarviketeollisuusliitto r.y., Palvelualojen työnantajat Palta r.y., Suomen yrittäjät r.y., ja Teknologiateollisuus r.y. vastustavat rikoslain 9 luvun 5 §:ään ehdotettuja, yhteisösakon yleistä asteikkoa koskevia muutosehdotuksia. Keskeiset perustelut on selostettu alla EK:n lausuntoa koskevassa osiossa. Muut mainitut tahot lausuivat tältä osin pitkälti vastaavin perusteluin.

*Elinkeinoelämän keskusliitto EK r.y.:*n mukaan yleistä yhteisösakkoasteikkoa ei tule muuttaa vain kahden direktiivin (ympäristörikosdirektiivin ja pakoterikosdirektiivin) kattamien rikostunnusmerkistöjen edellyttämien muutosten vuoksi. EK ei pidä esityksessä esitettyjä perusteluja kestävinä. Esityksessä ei ole tuotu esille painavaa yhteiskunnallista tarvetta tai perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä perusteita muutokselle. Muutokselle ei ole esitetty muuta perustelua kuin kontrasti nykyisen yhteisösakkojen rangaistusasteikon ja pakote- ja ympäristörikosdirektiivin edellyttämien asteikkojen välillä, mikä johtaisi rangaistusjärjestelmän epäyhtenäisyyteen. Eduskunta on aiemmassa EU:n rikosoikeudellisten direktiivien kansallista täytäntöönpanoa koskevassa käytännössään pitänyt perusteltuna, että kansallisessa täytäntöönpanossa rajaudutaan lähtökohtaisesti vain direktiivin täytäntöönpanon kannalta välttämättömiin muutoksiin. Uudet asteikot tulisivat ensinnäkin kosemaan direktiivien kattamien rikosten tuottamuksellisia tekotapoja, mikä olisi merkittävä kansallinen laajennus direktiivin vaatimukseen nähden. Toiseksi uusia asteikkoja sovellettaisiin myös sellaisiin rikoksiin, joita direktiivi ei ollenkaan käsittele, kuten työturvallisuusrikoksiin. EK pitää erityisen ongelmallisena yhteisösakon asteikon korottamista työrikosten kohdalla (ks. kyseisen teeman käsittely jaksossa 3.3.2).

EK:n mukaan soveltamiskäytännöstä ei ilmene mitään tarvetta korottaa yhteisösakon asteikkoa, eikä asteikon ankaroittamista siten voida pitää rikosoikeuden viimesijaisuuteen nähden hyväksyttävänä. Yhteisösakkoa tuomitaan rangaistukseksi vain muutamissa kymmenissä tapauksissa vuosittain ja tuomitut yhteisösakot ovat tyypillisesti rahamäärältään lähellä nykyisen asteikon alarajaa. On erittäin harvinaista, että tuomitun yhteisösakon määrä ylittäisi Suomessa 100 000 euroa. Nykyisen asteikon puitteissa on varaa korottaa yhteisösakkojen keskimääräisiä rangaistuksia. Rikosoikeuden viimesijaisuusperiaatteen kannalta yhteisösakon käyttöä tulisi ensisijaisesti tehostaa nykyisen asteikon puitteissa.

EK katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi valmistella useampi yhteisösakon rangaistusasteikko, jotka seuraisivat tekemuotojen moitittavuutta. Suhteellisuusperiaate eri rikoksista langetettavien rangaistusten välillä ei toteudu, jos kaikkia rikoksia koskee sama moitittavuudesta riippumaton asteikko. Lisäksi rikoslain 9 luvun 6 §:n mukaiset oikeushenkilön talouden arvioimiseen vaikuttavat seikat jäisivät vähäisempään asemaan asteikon muutoksen seurauksena.

EK pitää hyvänä, että esityksessä on pyritty huomioimaan oikeushenkilön taloudellinen asema ehdottamalla yleistä asteikkoa ja erittäin suuria oikeushenkilöitä koskevaa asteikkoa, sekä suuria oikeushenkilöitä koskevaan asteikkoon liittyvää liikevaihtoon perustuvaa leikkuria. Malli on kuitenkin ongelmallinen, sillä liikevaihto ei ole paras tunnusluku kuvaamaan oikeushenkilön kannattavuutta ja taloudellista kantokykyä. Esimerkiksi rikoslain 9 luvun 6 §:ssä mainitut vakavaraisuus ja toiminnan taloudellinen tulos sopisivat paremmin yhteisösakon määrän laskentaperusteeksi. Konsernien ja alakonsernien tapauksessa rangaistuksen mittaamisessa voidaan päätyä sattumanvaraisiin tilanteisiin riippuen siitä, miten konsernin sisäinen operatiivinen toiminta on järjestetty. EK:n mielestä rangaistuksen määräämisessä ei pitäisi ottaa huomioon sen yrityksen, jonka toiminnassa rikos on tehty, määräysvallassa olevia yrityksiä.

Elintarviketeollisuusliitto r.y. (ETL) pitää välttämättömänä, että yhteisösakkorikoksiin liittyvät velvoitteet, vastuun kohdentuminen ja soveltamiskäytännöt ovat sääntelyssä riittävän selkeitä ja ennakoitavia. Yleistä yhteisösakkoasteikkoa ei tulisi ankaroitaa direktiivien implementoinnin yhteydessä, sillä se koskee rikostunnusmerkistöjä, joiden rangaistusasteikon muuttamista direktiivi ei edellytä. Olisi erittäin kyseenalaista laajentaa ankarampi yhteisösakkoasteikko koskemaan muita kuin direktiiveissä tarkoitettuja rikostyyppisiä ilman asian selvittämistä ja perusteellista vaikutusten arviointia niiden soveltamisalalla.

Kaupan liitto r.y. katsoo, etteivät ympäristö- ja pakoteriksdirektiivit edellytä yhteisösakkojen rangaistusasteikon korottamista muiden kuin direktiivien alaan kuuluvien rikosten osalta ja vastustaa rangaistusasteikon laajentamista tältä osin.

Kemianteollisuus r.y. vastustaa yhteisösakon tason korottamista muiden kuin direktiiveissä mainittujen ympäristö- ja pakoterikosten osalta. Kemianteollisuus r.y. katsoo, että sääntelyä tai perusteluja tulee täsmentää niin, että seuraamusten määräytyminen ohjautuu johdonmukaisesti rikoksen vakavuuden perusteella. Kemianteollisuus r.y. pitää hyväksyttävänä, että rikoslaissa voidaan säätää erisuuruista yhteisösakon asteikoista rikosten vakavuuden ja moitittavuuden perusteella.

Kierrätysteollisuus r.y. pitää perusteltuna yhteisösakon tason muuttamista siltä osin, kuin kyse on niistä rikoksista, joita ympäristörikos- ja pakoterikosdirektiivit nimenomaisesti koskevat. Muiden rikosten osalta yhteisösakon taso tulee säilyttää nykyisellä tasolla. *Kierrätysteollisuus r.y.* pitää perusteltuna sitä, että rikoslaissa voidaan säätää erisuuruista yhteisösakon asteikoista. Seuraamusjärjestelmän ennakoitavuuden ja oikeasuhtaisuuden turvaamiseksi sääntelyä ja perusteluja tulee täsmentää siten, että seuraamusten määräytyminen ohjautuu johdonmukaisesti rikoksen vakavuuden ja moitittavuuden perusteella.

Teknologiateollisuus r.y. vastustaa sitä, että yhteisösakkoasteikkoa muutettaisiin kokonaan ympäristörikosdirektiivin kansallisen täytäntöönpanon seurauksena. Kyse olisi kansallisesta lisäsääntelystä, jota myös hallitusohjelman mukaan tulisi välttää. *Teknologiateollisuus r.y.* katsoo, että esityksessä vaikutetaan vetoavan fiskaaliin näkökohtiin yhteisösakkojen asteikon korottamisen osalta, mitä ei voida pitää hyväksyttävänä perusteena. Yhteisösakon asteikon muutosta ei arvioida riittävästi rikosoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta. Jos yhteisösakkoja joka tapauksessa korotetaan, korotukset tulee toteuttaa erillisillä rangaistusasteikoilla eri rikoksille huomioiden samalla paremmin oikeushenkilöiden taloudellinen asema.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y. pitää esitettyjä yhteisösakon alarajoja liian pieninä. SAK esittää, että yhteisösakon yleisen asteikon alaraja asetettaisiin 10 000 euroon ja erittäin suuria oikeushenkilöitä koskevan asteikon alaraja 150 000 euroon. Sakon tehokkuuden kannalta ratkaisevaa on taloudellisen haitan mahdollisuus. Esitysluonnoksessa ei ole esitetty myöskään direktiivin mukaisia luonnolliselle henkilölle määrättäviä seuraamuksia, esimerkiksi velvoite ennallistaa ympäristö, kieltä osallistua tarjousmenettelyihin ja kieltä toimia oikeushenkilössä johtavassa asemassa. Lainsäädännössä olisi huomioitava myös erilaiset peiteyritys- ja bulvaanimenettelyt, joilla seuraamuksia pyritään välttämään tai kiertämään.

Helsingin hovioikeus kannattaa yhteisösakon korotusta ajankohtaiselle tasolle. Lain soveltamisen kannalta on selkeämpää, että kaikissa tapauksissa sovelletaan samoja asteikoita.

Helsingin käräjäoikeuden mukaan yhteisösakon asteikkoa olisi jo elinkustannusindeksiin ja inflatioon nähden korotettava merkittävästi. Käräjäoikeuden näkökulmasta uusi kaksitasoinen asteikko lisää seuraamusharkinnan vaativuutta erityisesti suurten oikeushenkilöiden taloudellisen aseman selvittämisen osalta.

Itä-Suomen hovioikeus pitää yhteisösakon korottamista perusteltuna ennaltaehkäisevän vaikutuksen kannalta.

Juristiliitto – Juristförbundet r.y. kannattaa yhteisösakkoasteikon uudistamista ja korottamista. Nykyisin rikosoikeuden viimesijaisuus ei toteudu, sillä hallinnolliset seuraamukset voivat tosiasiallisesti olla rikosoikeudellisia seuraamuksia ankarampia. Lain soveltamisen kannalta on myös selkeämpää, että kaikkiin yhteisösakon soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin sovelletaan samoja asteikkoja.

Apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen pitävät muutosehdotusta perusteltuna, koska ympäristörikoksia tehdään yleensä taloudellisen hyödyn saamiseksi ja asteikon korotus voimistaa preventiovaikutusta. Kallio ja Tolvanen toteavat, että pakoterikosta koskeva oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskeva säännös on poikkeuksellisen ankara suhteessa yleiseen yhteisösakon asteikkoon ja siten epä johdonmukainen.

Keskusrikospoliisi kannattaa yhteisösakon nostoa koskevia muutosehdotuksia. Yhteisösakon enimmäismäärien merkittävä nosto parantaa yhteisösakon vaikuttavuutta. Yhteisösakon käyttö ohjaa yrityksiä panostamaan ennaltaehkäisyyn asettamalla yritykselle suoran taloudellisen ja toiminnallisen vastuun.

Lounais-Suomen poliisilaitos pitää yhteisösakon asteikon nostamista erinomaisena. Suurinkaan mahdollinen nykyisen asteikon mukainen yhteisösakko ei välttämättä tunnu suuren yhtiön taloudessa juuri mitenkään, jolloin rangaistuksella ei ole tällaisessa tapauksessa erityisestävää vaikutusta.

Lupa- ja valvontavirasto kannattaa yhteisösakon asteikon korottamista, sillä nykyinen yhteisösakon maksimimäärä on osoittautunut käytännössä liian pieneksi. Ehdotetun sääntelyn soveltaminen käytännössä edellyttää huolellista arviointia suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteiden näkökulmasta.

Oikeuspoliittinen yhdistys - Rättspolitiska föreningen - Demla r.y pitää yhteisösakon asteikon korotusta perusteltuna. Nykyisen lain mahdollistama korkeinkin yhteisösakko on niin pieni, ettei sillä ole merkittävää vaikutusta suurten oikeushenkilöiden toimintaan, eikä yhteisösakon asteikkoa ole 30 vuoden aikana korotettu. Demla r.y. pitää myös perusteltuna muuttaa ennakkollisesti kaikkien yhteisösakko-rikosten rangaistusasteikkoa, sillä saman sääntelyn toistuva muuttaminen voi vaikeuttaa säännösten käytännön soveltamista ja heikentää ennakoivuutta. Demla r.y. haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota myös ehdotettuihin yhteisösakon alarajoihin. Aiemmassa rangaistuskäytännössä tuomiot ovat asettuneet lähelle nykyisen asteikon alarajaa. Tähän nähden olisi syytä pohtia, saavutetaanko ehdotetulla asteikolla tavoiteltu preventiovaikutus.

Poliisihallitus kannattaa yhteisösakon nostoa. Enimmäismäärien merkittävä nosto mahdollistaa paremman vaikuttavuuden, kun rikoksenteijällä on taloudellista pääomaa.

Poliisiammattikorkeakoulu kannattaa esitystä ja toteaa, että ennaltaehkäisevä vaikutus tulee riippumaan siitä, miten seuraamusta käytännössä sovelletaan.

Sisäministeriön mukaan yhteisösakon ennaltaehkäisevä vaikutus jää vajaaksi, elleivät seuraamukset ole riittävän vaikuttavalla tasolla suhteessa rikosten haitallisuuteen. Riittävän tuntuva seuraamuskäytäntö kannustaa yrityksiä parantamaan riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa sekä ottamaan ympäristövaatimukset huomioon jo suunnitteluvaiheessa.

Suomen luonnonsuojeluliitto r.y. (SLL) kannattaa yhteisösakkojen korottamista. SLL:n mukaan erittäin suuria oikeushenkilöitä koskeva 40 miljoonan euron yläraja on kuitenkin riittämätön pelotevaikutuksen kannalta.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. pitää asteikon korotusta perusteltuna ottaen huomioon ympäristörikoksille tyypillisen taloudellisen hyödyn tavoittelun. Jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin arvioida enemmän lainmuutoksen suhdetta ja vaikutuksia muihin rikoksiin, kuten työturvallisuusrikoksiin. Tuomariliitto ennakoii ehdotettujen 2–4 momenttien aiheuttavan käytännössä erilaisia ongelmia tulkinnan tai näytön osalta.

Suomen ympäristökeskus (Syke) pitää yhteisösakon asteikon muutoksia tarpeellisina.

Syyttäjälaitos kannattaa yhteisösakkoa koskevaa uudistusta. Oikeuskäytännössä tuomitut yhteisösakot eivät syyttäjälaitoksen näkemyksen mukaan ole täyttäneet niille asetettua tehtävää toimia rikosten ennaltaehkäisijänä. Ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpano mahdollistaa ja jopa edellyttää rangaistuksen mittaamisperusteiden arvioimista siten, että rangaistus on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttimiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen.

WWF Suomi kannattaa esitettyä sääntelymallia, jonka mukaan kaikkiin ympäristörikoksiin sovelletaan samaa yhteisösakon asteikkoa. WWF katsoo kuitenkin, että riittävän pelotevaikutuksen varmistamiseksi yhteisösakon enimmäismäärää olisi tarpeen korottaa erittäin suurten oikeushenkilöiden osalta siten, että enimmäismäärä

vastaisi enintään kymmentä prosenttia oikeushenkilön edellisen tilikauden maailmanlaajuisesta liikevaihdosta. Vastaavan suuruisten sakkojen määrääminen on mahdollista EU:n kilpailusääntöjen rikkomisesta annetun asetuksen nojalla.

Yksityishenkilö kannattaa yhteisösakkojen korottamista.

Ympäristöministeriö (YM) katsoo, että yhteisösakon asteikon korottaminen on välttämätöntä direktiivin asianmukaiseksi täytäntöönpanoksi. Kansallisesti valittu sääntelytapa vaikuttaa asianmukaiselta ja mahdollistaa oikeasuhtaisen seuraamuksen kohdistamisen erittäin suurille yrityksille.

Oikeusrekisterikeskus (ORK) arvioi, ettei ehdotettu muutos aiheuta kehittämistarpeita ORK:n tietojärjestelmiin tai merkittävästi lisää henkilötyötä. ORK kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että arvio yhteisösakoista saatavista tuloista näyttää perustuvan tuomittujen yhteisösakkojen määriin eikä tosiasialliseen täytäntöönpanokertymään.

Sisä-Suomen poliisilaitos huomauttaa tilanteesta, jossa toimija on pitkän aikaa sitten vaihtunut esimerkiksi yrityskaupan seurauksena sekä yrityksen toteuttaman ennallistamisen mahdollisesta vaikutuksesta yhteisösakon määräämiseen.

Valtionvarainministeriön näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa olisi tarpeen määrittää tarkemmin, mitkä kunnan kirjanpidon erät huomioitaisiin liikevaihtoa vastaavana tuottona yhteisösakon suuruutta määriteltäessä. Lisäksi suuryritykseen rinnastettavuus tulisi kunnan osalta määrittää tarkemmin ja selkeyttää sitä, mitkä kunnan kirjanpidon erät huomioitaisiin tuloina silloin kun määritellään, onko kunta esityksessä tarkoitettu erittäin suuri oikeushenkilö. Edellä todettu huomio koskee myös hyvinvointialueiden kirjanpitoa. Esityksessä olisi myös tarpeen kuvata, mistä rikoksista kunnalle voidaan tuomita yhteisösakko.

3.3.2 Yhteisösakon asteikon korottaminen työturvallisuusrikoksen (rikoslain 47 luvun 1 §) osalta

Elinkeinoelämän keskusliitto EK r.y., Elintarviketeollisuusliitto r.y., Kaupan liitto r.y., Rakennusteollisuus RT r.y., Suomen yrittäjät r.y., ja Teknologiateollisuus r.y. vastustavat yhteisösakon asteikon korottamista työturvallisuusrikosten osalta ja vaativat, että oikeusministeriö laatii työturvallisuusrikoksiin liittyvän rangaistusvastuun laajuudesta perusteellisen selvityksen, jossa arvioidaan oikeustila esihenkilöiden

ja työnantajien oikeusturvan näkökulmasta. Keskeiset perustelut on selostettu alla EK:n lausuntoa koskevassa osiossa. Muut mainitut tahot lausuiivat tältä osin pitkälti vastaavin perusteluin.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK r.y. pitää työturvallisuusrikoksiin liittyvän yhteisösakon rangaistusasteikon korottamista kohtuuttomana. Yhteisösakkoja tuomitaan selvästi eniten työturvallisuusrikoksista. Työturvallisuusrikoksiin ei liity tavallisesti hyötymistarkoitusta toisin kuin muihin yhteisösakolla rangaistaviin rikoksiin, mikä olisi huomioitava rangaistusasteikossa. Työturvallisuusrikos ei rajaudu vain vakavimpiin terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tekoihin ja laiminlyönteihin lainsäätäjän tarkoituksen mukaisesti, vaan lieväkin huolimattomuus voi johtaa rikostuomioon.

EK toteaa, että työturvallisuussäätelyyn liittyvä merkittävä rangaistusvastuun järjestelmätason ongelma. Työturvallisuusmääräyksen käsite määräytyy lakia alemman asteisen säätelyn ja määräysten mukaan, mikä tekee käsitteestä kohtuuttoman laajan ja epäselvän. Työturvallisuusrikos poikkeaa olennaisesti muusta työlainsäädännöstä, jonka rikkomisen rangaistavuus on rajattua ja pykälätasoisesti yksilöityä. Työturvallisuusmääräykset ovat laajentuneet kattamaan aiheita, joissa ei ole mahdollista määritellä täsmällisesti ja tarkkarajaisesti veloitteen toteutumista, kuten vastuu työntekijöiden kuormituksesta. Työturvallisuutta koskevissa säädöksissä ei ole huomioitu blankorangaistussäätelyyn liittyviä, laillisuusperiaatteesta johtuvia vaatimuksia muun muassa aineellisen lainsäädännön takaisinkytkennästä rikoslakiin, mikä tekee rikosvastuusta ennakoimatonta. Laaja ja epäselvä tunnusmerkistö jättää liikaa harkintavaltaa työsuojeluviranomaiselle, jonka tarkastuskertomus on tyypillisesti keskeisin näyttö työturvallisuusrikoksissa. EK katsoo, että työturvallisuussäätelyyn liittyvän rikosoikeudellisen vastuun tulee olla selkeä ja ymmärrettävä siten, että työnantajat tai näiden edustajat voivat olla tietoisia kaikista normeista, joiden rikkominen voi johtaa rangaistusvastuuseen.

Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli r.y. toteaa pitävänsä työturvallisuutta erittäin tärkeänä kokonaisuutena mutta kokevansa huolena rangaistusvastuuseen liittyvän säätelyn selkeyden. Rakli r.y. korostaa, että selkeyden lisääminen työturvallisuusrikoksien määräytymiseen olisi tarpeen, varsinkin jos niihin liittyvää rangaistuskäytäntöä ollaan ankaroitamassa esityksen mukaisella tavalla.

Palvelualojen työnantajat Palta r.y. yhtyy Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunnossaan esittämiin perusteluihin siitä, miksi yhteisösakon yleistä rangaistusasteikkoa ei tulisi korottaa erityisesti työturvallisuusrikosten näkökulmasta.

Rakennusteollisuus RT r.y. katsoo, ettei työturvallisuusrikosten osalta ole esitetty tarvetta yhteisösakon asteikon korotukselle eivätkä direktiivin johdosta tehtävät muutokset edellytä asteikkojen muuttamista kollektiivisesti. RT yhtyy Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:n lausunnossaan esille nostamiin ongelmiin työturvallisuusrikosten blankorangaistuksenomaisuudesta.

3.4 Törkeän rikoksen ilmoittamatta jättäminen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (rikoslain 15 luvun 10 § ja 34 a luvun 2 §) sekä niihin liittyvät muutosehdotukset (rikoslain 1 luvun 7 § ja 34 a luvun 15 §)

Apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen, Lounais-Suomen poliisilaitos, Poliisiammattikorkeakoulu ja Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. kannattavat ympäristön tuhoamisen lisäämistä rikoslain 15 luvun 10 §:ään.

Keskusrikospoliisi, Poliisiammattikorkeakoulu, puolustusministeriö, sisäministeriö, Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. ja ulkoministeriö kannattavat ympäristön tuhoamisen lisäämistä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevaan 34 a luvun 2 §:ään.

Keskusrikospoliisi toteaa, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyn ympäristön tuhoamisen enimmäisrangaistuksen voidaan katsoa olevan oikeasuhtainen verrattuna ilman tällaista tarkoitusta tehtyyn ympäristön tuhoamiseen ja muiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten enimmäisrangaistuksiin. Ehdotettu ankara rangaistusasteikko on omiaan vahvistamaan pelotevaikutusta ja siten tehostamaan rikosten ennalta estämistä. Keskusrikospoliisi toteaa, että ehdotettavilla muutoksilla voidaan katsoa olevan merkittävä vaikutus rikostorjuntaan kokonaisuudessaan myös siltä osin, kun teot koskevat kriittistä infraa tai hybridivaikuttamista.

3.5 Ympäristön turmeleminen (rikoslain 48 luvun 1 §)

3.5.1 Rikoslain 48 luvun 1 § yleisesti

Helsingin hovioikeus kiinnittää huomiota siihen, että kiinnijäämisriskin lisääminen on tehokkaampaa kuin pelkkä sanktioiden ankaroittaminen.

Helsingin kärjäoikeus toteaa säännöksen rakenteen olevan laaja ja yksityiskohdainen, mikä on osin välttämätöntä laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimuksen vuoksi. Kärjäoikeus toteaa perustelujen selkeyden olevan tärkeää soveltamisen kannalta.

Apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen toteavat tunnusmerkistön olevan jo nyt laajuudeltaan ja viittauksiltaan vaikeasti hahmotettava ja sovellettava kokonaisuus ja että uudet muutokset hankaloittavat tätä entisestään. Lisäksi säännöksen sisäistä koherenssia murentaa Kallion ja Tolvasen mukaan se, että jätteesen kohdistuvista eri menettelyistä säädetään saman säännöksen eri kohdissa.

Lounais-Suomen poliisilaitos toteaa ympäristön turmelemista koskevan pykälän olevan liian epäselvä ja sekava ja siten selkeyttämisen tarpeessa. Pykälässä viitataan EU-asetuksiin ja niiden nojalla annettuihin alemman asteisiin säännöksiin sekä yksittäistapauksessa annettuihin määräyksiin ja ilman lupaa toimimiseen. Keskimääräinen kansalainen ei pysty rikossäännöksen perusteella ymmärtämään, mitä on pidettävä lainvastaisena toimintana. Myös lakia soveltavilla viranomaisilla voi olla vaikeuksia täsmentää, mitä pykälän perusteella on pidettävä rangaistavana.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. pitää pykälää pitkänä ja erittäin haastavana luettavana ja ehdottaa sen jakamista osiin ymmärrettävyyden helpottamiseksi.

3.5.2 Rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 momentti

Lupa- ja valvontaviraston mukaan 1 kohta voi aiheuttaa epäselvyyttä siitä, mihin kaikkiin Euroopan unionin antamiin ympäristönsuojelua koskeviin asetuksiin siinä viitataan. Momentin 2 ja 3 kohdassa olisi selkeämpää viitata jätteen ammattimaiseen keräämiseen. Momentin 3 kohta on myös osin epäselvä ja mahdollisesti päällekkäinen 1 kohdan kanssa ja perusteluissa tulisi selventää, mitä tällä kohdalla tarkoitetaan. Momentin 5 kohdassa viitataan kaatopaikka-asetuksen yleisluontoihin seuranta- ja tarkkailua koskeviin säännöksiin, mikä tekee säännöksestä vaikeasti

tulkittavan ja jättää käytännössä hyvin avoimeksi sen, mitä menettelyä on pidettävä lainvastaisena. Lisäksi jää epäselväksi, miksi muita toimintoja koskevien tarkkailu- ja seurantamääräysten rikkominen ei ole rangaistavaa.

Suomen Asianajajat pitää kyseenalaisena sitä, täyttääkö momentin 1 kohdan muotoilu rangaistussäännöksiltä edellytetyn tarkkarajaisuuden vaatimuksen. Rangaistavan menettelyn ala on vaikeasti ennakoitavissa siltä osin, kun rikoslain 48 luvun pykälissä viitataan EU-asetusten vastaiseen toimintaan ilman artiklaviittauksia.

Säteilyturvakeskus (STUK) kiinnittää huomiota siihen, olisiko direktiivissä 3 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu ”energian saattaminen, päästäminen tai johtaminen” tarpeen ottaa huomioon momentin 1 kohdassa, vastaavalla tavalla kuin 4 e §:ssä. STUK huomauttaa tarpeesta tarkastella jatkovalmistelussa momentin 10 ja 11 kohdan ydinjätteitä koskevien kriminalisointien päällekkäisyyttä ydinenergian käytörikoksen kanssa. Lisäksi STUK kiinnittää huomiota siihen, että momentin 11 kohdassa voisi olla aiheellista viitata ydinenergilain 82 §:ään, jossa on asian kannalta huomioitavia asetuksenantovaltuuksia.

Ympäristöministeriö (YM) toteaa, että momentin 2 kohdan I alakohdassa olisi tarpeen luetella yksityiskohtaisesti ne jätelain 147 §:n 2 momentin kohdat, joiden rikkominen olisi rangaistavaa. Mainittu jätelain säännös sisältää joitain velvollisuuksia, joiden rikkomisesta ei välttämättä seuraa ympäristön pilaantumista, kuten kohdan 10 velvollisuus antaa tiedot kiinteistöltä kuljetettavista jätteistä. Momentin 4 kohta olisi syytä tarkentaa lisäämällä viittaukset jätelain 28 ja 46 §:iin. Jatkovalmistelussa olisi tarpeen arvioida, tulisiko EU:n akkuasetus lisätä momentin 2 kohtaan.

YM katsoo, että ympäristörikosdirektiivi ei kokonaisvaltaisesti ota huomioon POP-asetuksen liitteiden markkinoillesaattamisen rajoituksia ja katsoo, että seuraamusten laajentaminen kattamaan vain liitteen I aineet saattaisi aiheuttaa epätietoisuutta ja johtaa sääntelyn epäyhdenmukaiseen soveltamiseen. YM ehdottaa, että myös POP-asetuksen liite II lisättäisiin momentin 8 kohdan g alakohtaan.

3.5.3 Rikoslain 48 luvun 1 §:n 2 momentti

Suomen Asianajajat katsoo, että yrityksen rangaistavuuden laajentaminen on tarpeen seuraamusjärjestelmän sisäisen johdonmukaisuuden ja uskottavuuden turvaamiseksi.

3.5.4 Rikoslain 48 luvun 1 §:n uusi 4 momentti

Itä-Suomen hovioikeus toteaa, että esitettyjen muutosten seurauksena säännöksestä tulee varsin pitkä ja laaja. Toisaalta rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää täsmällisyyttä. Lainkäyttäjän kannalta säännösten soveltaminen edellyttää ympäristörikosoikeuden kokonaisuuden hahmottamista ja myös EU-oikeuden tuntemusta.

Lupa- ja valvontavirasto pitää säännöstä tulkinnanvaraisena ja epäselvänä, sillä aina ei ole selvää, milloin hanke edellyttää YVA-lain mukaista arviointimenettelyä.

Puolustusministeriö pitää uuden tunnusmerkistön lisäystä perusteltuna.

Sisä-Suomen poliisilaitos huomauttaa, että säännöksen tulkinta saattaa olla esitutkintaviranomaiselle haastavaa.

Suomen Asianajajat pitää ehdotettua momenttia oikeusturva- ja ennakoitavuusnäkökohdista ongelmallisena YVA-harkinnan soveltamisalan tulkinnanvaraisuuden vuoksi. Suomen Asianajajat pyytää harkitsemaan jatkovalmistelussa säännöksen soveltamisalan rajaamista ainoastaan kansallisen tai EU-sääntelyn YVA-hankelutteen mukaiseen toimintaan.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. katsoo, että pykälän soveltaminen edellyttää koulutusta kaikille rikosprosessin toimijoille ja saattaa lisätä käytännössä tarvetta pyytää ennakkoratkaisuja EU:n tuomioistuimelta. Lainvalmistelun kannalta keskeistä on säännöksissä ilmenevien käsitteiden sisällön kattava ja selkeä avaaminen.

Syyttäjälaitoksen mukaan lainkohta ei ole linjassa pykälän muiden kohtien rangaistavuuden edellytysten kanssa, sillä se on ehdotettu vain tahalliseksi. Törkeän huolimattomuuden poisjättäminen nostaa rangaistavuuden kynnyksen liian korkealle eikä ole perusteltavissa pykälän muihin rikostyyppihin nähden. Ympäristörikoksissa vahingoittaminen tapahtuu tyypillisesti toiminnan sivutuotteena ja kysymys on usein huolellisuus- tai selonottovelvollisuuden rikkomisesta. Tarkoitustahallisuus toteutuu hyvin harvoin ympäristörikoksissa nimenomaan seuraustunnusmerkistön osalta. Syyttäjälaitos toteaa myös, että toiminnanharjoittajan selonottovelvollisuus vaikuttaa perusteluiden valossa poikkeavan muun muassa ympäristönsuojelulain 6 §:stä.

Ympäristöministeriö (YM) katsoo, että momentin perusteluja voisi tarkentaa YVA-menettelyn soveltamisalan ja esimerkkien osalta.

3.6 Ympäristörikkomus ja tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen (rikoslain 48 luvun 3 ja 4 §)

Helsingin käräjäoikeus yhtyy näkemykseen, että direktiivi ei estä lievän tekemuodon säätämistä. Käräjäoikeus kiinnittää huomiota siihen, että huolimattomuuden arviointiperusteiden tulee säilyä selkeinä ja ennakoitavina.

Juristiliitto – Juristförbundet r.y. pitää kokonaisuutta sinänsä hyvänä, mutta huomauttaa oikeusturvan toteutumisesta liittyen sakkomenettelyn käyttöön tässä yhteydessä. Toimivalta asian arvioinnissa siirtyy tässä menettelyssä poliiseille, joilla ei ole juristitason lainopillista osaamista.

Lounais-Suomen poliisilaitos toteaa muutoksen olevan linjassa muiden ehdotettavien muutosten kanssa.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. pitää menettelytapojen moninaisuuteen nähden tärkeänä, että esitöissä on riittävästi esimerkkejä rikoksista, joita on pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä.

3.7 Jäterikos ja törkeä jäterikos (rikoslain 48 luvun uudet 4 a ja 4 b §:t)

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että sääntely tulisi laajentamaan rangaistavien tekojen alaa ja merkittävästi ankaroitettavaan rangaistussääntelyä ja korostaa suhteellisuusperiaatteen huomioon ottamista.

Apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen toteavat ehdotetuilla muutoksilla olevan rikoslain 48 luvun selkeyttä murentava vaikutus, sillä jätteitä koskevista eri menettelyistä säädetään vastaavin sanamuodoin niin ympäristön turmelemisen kuin jäterikoksen otsikon alla. Kallio ja Tolvanen ehdottavat, että selvyyden vuoksi jäterikoksen otsikko kirjoitettaisiin siten, että jo otsikosta näkyisi pykälän koskevan vain eräitä vaarallisia jätteitä.

Lupa- ja valvontavirasto pitää lisäystä perusteltuna ja kannatettavana, sillä jäterikollisuus on merkittävä ympäristörikollisuuden muoto. Tulkinnan ja soveltamisen kannalta säännös on kuitenkin monimutkainen ja sisältää monta edellytystä teon rangaistavaksi lukemiseksi, sekä jättää tulkinnanvaraiseksi, mitä tarkoitetaan

”muulla kuin vähäisellä määrällä” jätettä. Selvyyden vuoksi pykälän otsikossa olisi aiheellista huomioida, että säännös koskee vain vaarallisia jätteitä koskevia menettelyitä.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. ehdottaa 4 a §:n otsikon muuttamista vastaamaan paremmin pykälän sisältöä. Jätehuollon järjestämisen laiminlyönnin osalta MTK esittää, että perusteluissa selkeytetään kiinteistönomistajan rikosoikeudellisen vastuun koskevan ainoastaan tilanteita, joissa kiinteistönomistaja nimenomaisesti sallii jätteiden tuomisen kiinteistölleen. MTK:n mukaan olisi kohtuutonta, että kiinteistönomistaja voisi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen sellaisesta jätteestä, jota he eivät ole ymmärtäneet sallivansa kiinteistölleen vuokrasopimuksen allekirjoittamalla.

Lounais-Suomen poliisilaitos toteaa säännöksen kaipaavan selkeyttämistä. Pykälässä viitataan EU-asetuksiin ja niiden nojalla annettuihin alemman asteisiin säännöksiin sekä yksittäistapauksessa annettuihin määräyksiin ja ilman lupaa toimimiseen. Keskimääräinen kansalainen ei pysty rikossäännöksen perusteella ymmärtämään, mitä on pidettävä lainvastaisena toimintana. Myös lakia soveltavilla viranomaisilla voi olla vaikeuksia täsmentää, mitä pykälän perusteella on pidettävä rangaistavana. Esitysluonnoksen perusteluissa on vain vähän kuvattu ympäristön turmelemisen ja jäterikoksen välistä suhdetta.

Sisä-Suomen poliisilaitos pitää ehdotettuja säännöksiä hyvinä.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. toteaa, että esitöissä olisi erityisesti syyttäjänryhmän kannalta syytä tarkastella lainkonkurrenssikysymyksiä syvemmin esimerkkien avulla. Keskeistä olisi hahmottaa eri tunnusmerkistöjen tyyppitapauksia ja tyyppitilanteita, joissa saattaisi täytyä vaihtoehtoinen tunnusmerkistö ensisijaisen asemesta.

Syyttäjälaitos ei pidä 48 luvun muiden säännösten kanssa yhdenmukaisena sitä, että ehdotetun jäterikoksen 3 momentin mukainen menettely on vain tahallisen rangaistavaa. Syyttäjälaitos toteaa, että myös törkeä jäterikos tulisi olla rangaistavaa törkeästä huolimattomuudesta ja viittaa tältä osin aiempiin perusteluihinsa (edellä kohta 3.5.4). Lisäksi perusteluissa todetaan, että merkityksetöntä määrää jätettä koskevat menettelyt jäisivät rangaistavuuden ulkopuolelle, mutta Syyttäjälaitoksen mukaan näyttäisi kuitenkin siltä, että ne saattaisivat tulla rangaistaviksi ympäristörikkomuksina tai jätelain 147 §:n mukaisina jätelain rikkomisina.

Ympäristöministeriö (YM) katsoo, että direktiivin termi ”merkityksetön määrä jätettä” on kuvaavampi kuin esitysluonnoksessa käytetty ”vähäinen määrä jätettä”. Esimerkiksi vähäinen määrä erittäin myrkyllistä jätettä voi aiheuttaa haitallisia vaikutuksia. Perusteluihin tulisi joka tapauksessa täsmentää sitä, että vähäisen määrän arvioimisessa otettaisiin huomioon jätteen vaikutukset ympäristöön tai ihmiseen. YM:n mukaan ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta, että rangaistavuuden ulkopuolelle jäisi vähäisen määrän vaarallista jätettä sekoittaminen tai laimentaminen perusteluiden esimerkin mukaisesti. Lisäksi YM katsoo, ettei perusteluissa tulisi antaa ymmärtää, että tietyt jätteen vaaraominaisuudet olisivat vaarallisempia kuin toiset.

Törkeän jäterikoksen osalta YM esittää, että kvalifiointiperusteiden riittävyttä tulisi vielä arvioida. YM katsoo, että määritelmä tulisi sitoa siihen, onko teolla aiheutettu merkittävä vaara, vahinko tai haitta ympäristölle tai terveydelle, jonka lisäksi teon toistuvuudelle ja kestolle on annettava merkitystä moitittavuuden arvioinnissa. Myös jätteen laatu tulisi ottaa huomioon arvioinnissa yhtä lailla kuin jätteen määrä.

YM huomauttaa myös 4 a §:n EU:n jätteesiirtoasetuksen mukaisesta laittomasta jätesiiirrosta. Perusteluissa todetaan, että maahan tuojana ja maasta viejänä pidetään sekä sitä, joka konkreettisesti vie jotain rajan yli, että hänen toimeksiantajansa. Ehdotuksen perustelut ovat jännitteisessä suhteessa jätelain 30 §:ään, jonka mukaan vastuu ei siirry kuljettajalle, joka kuljettaa jätettä toisen lukuun. YM toteaa, että perusteluja olisi tältä osin tarpeen arvioida uudestaan.

3.8 Ilmakehän heikentäminen ja törkeä ilmakehän heikentäminen (rikoslain 48 luvun uudet 4 c ja 4 d §:t)

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että ehdotetusta muutoksesta seuraisi tiettyjen tekojen osalta seuraamusten selvä ankaroituminen ja korostaa suhteellisuusperiaatteen huomioon ottamista.

Lounais-Suomen poliisilaitos toteaa säännöksen ongelmana olevan, ettei keskiverto kansalainen voi säännöksen lukemalla tietää, mitä tarkalleen on pidettävä rangaistavana toimintana.

Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan tunnusmerkistöissä olisi huomioitava teot, joista välillisesti aiheutuu pykälissä tarkoitettut seuraukset, esimerkiksi kaasuputkeen kohdistuva tuhotyö.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. pitää keskeisenä käsitteiden sisällön avaamista sekä soveltamisesimerkkien esilletuomista.

Suomen ympäristökeskus (Syke) pitää hyvänä muutosta, jossa abstrakti vaara-edellytys poistetaan EU:n otsoni- ja f-kaasuasetusten velvoitteiden laiminlyönnin osalta. Syke esittää, että perusteluihin täsmennetään sitä, että kaasun ilmastonlämpenemispotentiaali tulisi ottaa huomioon teon rikosoikeudellisen vakavuuden arvioinnissa.

Syyttäjälaitos toteaa, että törkeän ilmakehän heikentämisen tulisi sen kohdassa 3.5.4 mainitsemilla perusteilla ja yhdenmukaisuuden vuoksi olla rangaistavaa myös törkeästä huolimattomuudesta.

Ympäristöministeriö (YM) katsoo, että muutokset ovat asianmukaiset ja kattavasti perustellut.

3.9 Ympäristöä vaarantavan tuotteen markkinoillesaattamisrikos ja törkeä ympäristöä vaarantavan tuotteen markkinoillesaattamisrikos (rikoslain 48 luvun uudet 4 e ja 4 f §:t)

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että rangaistavien tekojen ala laajentuisi joltain osin ja että rangaistussääntely ankaroituisi eräiltä osin merkittävästi ja korostaa suhteellisuusperiaatteen huomioon ottamista.

Lounais-Suomen poliisilaitos toteaa säännöksen ongelmana olevan, ettei keskiverto kansalainen voi säännöksen lukemalla tietää, mitä tarkalleen on pidettävä rangaistavana toimintana.

Puolustusministeriö pitää uuden tunnusmerkistön lisääystä perusteltuna.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. pitää keskeisenä käsitteiden sisällön avaamista sekä soveltamisesimerkkien esilletuomista.

Suomen ympäristökeskus (Syke) toteaa, että esityksen perusteluita tulee täsmentää EU:n pysyvistä orgaanisista yhdisteistä (POP) annetun asetuksen sääntelyn kuvauksen osalta ja siltä osin, että on selvää missä tilanteissa POP-jätteen käsittelyrikkomukseen tulisi sovellettavaksi ankarampi rangaistussäännös. Syke katsoo myös, että

direktiivissä omaksuttu POP-asetuksen liitteiden I ja II aineiden erilainen kohtelu ei ole perusteltu ratkaisu, ja esittää harkittavaksi mahdollisuuden, että Suomessa säädettäisiin asiasta direktiivin minimitasoa tiukemmin.

Syyttäjälaitos toteaa, että törkeän markkinoillesaattamisrikoksen tulisi sen aikaisemmin kohdassa 3.5.4 mainitsemilla perusteilla ja yhdenmukaisuuden vuoksi olla rangaistavaa myös törkeästä huolimattomuudesta. Syyttäjälaitos kiinnittää huomiota myös tunnusmerkkiin, joka koskee ”tuotetta, jota käytetään laajasti”, ja katsoo, että sitä olisi tarpeen selkeyttää.

Säteilyturvakeskuksella (STUK) ei ole huomautettavaa ehdotuksista.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) toteaa, että ehdotuksen mukainen tunnusmerkkistö voisi kuvata myös tapauksia, joissa teot eivät ylittäisi rikoslain rangaistavuuden edellytyksiä. Tukes toivoo tuotteiden markkinoille saattamiseen liittyvän seuraamusmaksun lisäämistä kemikaalilakiin vastaavasti kuin monissa muissa erityislaeissa.

Ympäristöministeriö (YM) tuo esiin markkinavalvonta-asetuksen piiriin kuuluvan, orgaanisia liuotteita sisältävän tuoteryhmän, jonka tuotteiden markkinoille saattamisesta saattaisi aiheutua vastaavia vaikutuksia kuin muista 4 e §:ssä mainittujen säännösten vastaisista teoista.

3.10 Vieraslajirikos (rikoslain 48 luvun uusi 4 g §)

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että ehdotettu sääntely merkitsisi rangaistussääntelyn selvää ankaroitumista.

Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistys r.y. kannattaa uuden rangaistussäännöksen lisäämistä rikoslakiin. Yhdistys kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että lakitekstissä tulisi erikseen mainita, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa vahinkoa ekosysteemeille, eläimille ja kasveille, kun pykälän luonnoksessa on mainittu vain ympäristö. Mainitut luontoarvot on eritelty esitysluonnoksessa vieraslajien haittavaikutuksia koskevassa kuvauksessa.

Apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen pitävät perusteltuna rajausta, että säännös koskee tekoja, jotka ovat omiaan aiheuttamaan huomattavaa vahinkoa ympäristölle. Kallio ja Tolvanen toteavat, että tietyt tekotavat tulevat todennäköisesti aiheuttamaan haastavia tulkintatilanteita. Luonnoksessa ei ole pohdittu riittävästi, mitä hallussa pitäminen tässä yhteydessä tarkoittaa, koskien

esimerkiksi tilanteita, joissa vieraslaji kasvaa tekijän kiinteistöllä eikä sitä poisteta. Kallio ja Tolvanen huomauttavat myös tahallisuuden ja kieltoerehdyksen suhteesta. Hallituksen esitykseen olisi syytä selkeyttää, että erehtyminen lain sisällöstä, eli siitä mitä lajeja on määritelty vieraslajiksi, on kieltoerehdys- eikä tahallisuuskysymys. Ehdotettua vieraslajirikosta voi tietyissä tilanteissa pitää erityisen vaikeaselkoisena. Lisäksi Kallio ja Tolvanen huomauttavat, että lainkonkurrenssiopin näkökulmasta on epäjohdonmukaista, että ankarammin rangaistava törkeä säännöstelyrikos voi syrjäyttää vieraslajirikoksen siinä tapauksessa, että menettely ei ole omiaan aiheuttamaan vieraslajirikoksessa tarkoitettua seuraamusta. *Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistys r.y.* viittaa lausunnossaan hallussapidon tekotavan osalta Kallion ja Tolvasen lausuntoon.

Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) kiinnittää huomiota ehdotetun säännöksen soveltamiseen vesiliikenteen ja erityisesti huviveneiden osalta. Jatkovalmistelussa olisi tarpeen täsmentää, missä tilanteissa huviveneen, jonka pohjassa on säännöksessä tarkoitettu vieraslaji, tuominen Suomen vesialueille voi täyttää rikoslain tunnusmerkistön sekä miten sääntelyä käytännössä valvotaan vesiliikenteen osalta. Traficom tuo lisäksi esille, että vieraslajien leviämisen ehkäisemisestä annetun kansainvälisen painolastivesiyleissopimuksen osalta on käynnissä kokemuksenkartuttamisvaihe, jonka yhteydessä Kansainvälisen merenkulkujärjestö IMO:n jäsenmaat ovat sitoutuneet olemaan kohdistamatta rangaistustoimenpiteitä aluksiin silloin, kun aluksen käsittelylaitteistoa on käytetty, asennettu ja huollettu oikein.

Lounais-Suomen poliisilaitos toteaa teonkuvauksen olevan kirjoitettu siten, että keskiverto kansalainen voi ymmärtää laillisen ja lainvastaisen toiminnan eron. Haasteena on kuitenkin lukuisat viittaukset muihin säännöksiin, kuten EU:n vieraslajiasetukseen, joiden sisältöä tavallinen kansalainen ei tunne. Säännöksen soveltamisen kannalta tahallisuuteen liittyvät kysymykset tulevat oletettavasti selvitettäväksi.

Luonnonvarakeskus (Luke) kannattaa ehdotettua säännöstä ja pitää hyvänä rangaistuksen laajenemista kattamaan tahallisen vieraslajirikoksen yrityksen sekä kansallisesti haitallisten vieraslajien rinnastamista EU:n kannalta merkityksellisiin haitallisiin vieraslajeihin. Luke huomauttaa kuitenkin, että vieraslajirikosta koskeva säännösteksti on vaikeaselkoista ja sitä tulisi selkeyttää esimerkiksi konkreettisin esimerkein, koska rangaistavaksi voi tulla kenen tahansa kansalaisen menettely. Luke korostaa termin ”levittäminen” käyttämistä ”ympäristöön päästämisen” sijasta tapauksissa, jossa Suomessa jo tavattavaa vieraslajia levitetään uusille alueille, siten kuin termi on jo ympäristörikosdirektiivissä käytössä. Luke pitää tärkeänä, että piittaamattomuus ja toistuva väärinkäyttö rinnastetaan törkeästä huolimattomuudesta tehtyyn vieraslajirikokseen. Vieraslajiasetuksen nojalla annetun luvan ehtojen laiminlyönnin

tulisi johtaa välittömästi luvan epäämiseen. Lainsäädännön yhtenäistämiseksi kansallisen vieraslajiluettelon lajeille tulisi olla mahdollisuus hakea erillislupaa tutkimustarkoitukseen.

Suomen luonnonsuojeluliitto r.y. (SLL) pitää pykälää tarpeellisena ja toteaa, että pykälässä tulisi käyttää ilmaisua ”levittäminen”.

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) kannattaa ehdotusta ja pitää johdonmukaisena sitä, että kansallisesti merkitykselliset vieraslajit on myös sisällytetty rangaistussäännökseen.

WWF Suomi kannattaa sitä, että ehdotettu säännös koskee myös kansallisesti merkityksellisiä haitallisia vieraslajeja koskevia tekoja. WWF ei kuitenkaan pidä kolmen vuoden enimmäisrangaistusta riittävänä rikosten vakavuuteen nähden ja ehdottaa sen nostamista vähintään neljään vuoteen.

Maanomistajain liitto – jordägarnas förbund r.y. pitää säännöksen lähtökohtaa myönteisenä. Ensisijaisia ohjauskeinoja ovat vieraslajilain mukaiset hallinnolliset toimet. Perusteluihin olisi tärkeää kirjata, että vieraslajirikoksen soveltamisen tulee olla ennakoitavaa siten, että maanomistajalle varataan kohtuullinen aika vieraslajin torjuntaan lain tultua voimaan ennen vastuun arviointia. Samoin uudelle omistajalle tulee varata kohtuullinen aika torjunnan käynnistämiseksi. Esitykseen tulisi selkeyttää myös, että rikosvastuu edellyttää näyttöä maanomistajan omasta teosta vieraslajin leviämistilanteessa. Merkittävän vahingon kynnystä tulisi täsmentää indikaattoreilla, kuten vaikutus Natura-alueen arvoihin. Perusteluihin tulisi kirjata, että valvonnassa priorisoidaan konkreettiset levittämisteot ja että esitutkinnan käynnistämisessä hyödynnetään ensisijaisesti hallinnollista ohjausta ja ohjeistusta. Lisäksi olisi kirjattava julkisen vallan velvoite tiedottaa laajalle yleisölle ajantasaisesti vieraslajirikoksen kannalta merkityksellisistä lajeista. Maanomistajain liitto esittää myös, että pykälään lisättäisiin uusi momentti, jonka mukaan rikoksesta ei tuomita tilanteessa, jossa leviämisen estäminen ei ole ollut maanomistajan vaikutuspiirissä. *Suomen yhteismetsät r.y.* lausuu pääpiirteiltään samoin kuin Maanomistajain liitto.

Metsäteollisuus r.y. korostaa, että rikosoikeudellinen vastuu ei saa laajentua toiminnanharjoittajiin, jotka eivät tarkoituksellisesti pyri levittämään vieraslajeja. Uusia velvoitteita metsänhoito- ja hakkuutoimenpiteiden yhteydessä ei tule kohdistaa ilman selkeää näyttöä vieraslajeihin liittyvästä riskistä.

Sahateollisuus r.y. toteaa, että rikosoikeudellista vastuuta ei tule ulottaa toimijoihin, jotka eivät tarkoituksellisesti levitä vieraslajeja.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. pitää keskeisenä käsitteiden sisällön avaamista sekä soveltamisesimerkkien esilletuomista. Tuomariliitto huomauttaa ehdotetun rangaistusasteikon poikkeavan yleisesti käytetyistä asteikoista ja korostaa, että poikkeuksia rikoslain rangaistusasteikkojen systematiikkaan tulisi välttää.

Tulli pitää erityisesti vieraslajien tuonnin kriminalisointia tärkeänä.

Yksityishenkilö pitää toimenpidettä oikeasuuntaisena.

3.11 Luonnonsuojelurikos (rikoslain 48 luvun 5 §)

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että ehdotettu sääntely merkitsisi rangaistussäätelyn selvää ankaroitumista.

Apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen pitävät myytäväksi tarjoamista koskevan tekotavan lisäystä perusteltuna ja katsovat sen korostavan menettelyn moitittavuutta.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. katsoo, että myytäväksi tarjoamista koskevan tekotavan yritykseen saattaa liittyä näyttöongelmia yritystason ylittämisen suhteen.

Keskisen Suomen liito-oravayhdistys r.y. vaatii luonnonsuojelurikosta koskevan säännöksen selkeyttämistä sen osalta, että turmeleminen tarkoittaisi myös mm. direktiivilajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämistä, ei pelkästään hävittämistä. Turmeleminen on liian tulkinnanvarainen ilmaus. Oikeuskäytännössä luonnonsuojelurikokseksi on katsottu tekoja, joissa oli kyse edellä tarkoitettusta heikentämisestä. Olisi myös syytä selventää, ettei mainittu heikentäminen ole koskaan pelkkä luonnonsuojelurikkomus. Lisäksi yhdistyksen näkemyksen mukaan luonnonsuojelurikoksen rangaistusasteikko ei täytä direktiivin velvoitetta.

Lupa- ja valvontaviraston mukaan ehdotus ei vastaa Natura-järjestelmän ekologista ja oikeudellista logiikkaa, sillä se ei luonnonsuojelulain 35 §:ää vastaavalla tavalla koske Natura-alueen ulkopuolisia hankkeita, joiden vaikutukset voivat heikentää Natura-alueen suojelun perusteena olevia luontoarvoja.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. esittää, että perusteluissa selvennettäisiin 1 momentin 4 kohdan termistöä. Perustelutekstistä ei käy selväksi, mitä tarkoitetaan ilmauksella "haittaa merkittävästi" ja onko muotoilu tarkoitettu

vastaamaan luonnonsuojelulain 34 §:n ilmausta ”merkittävä heikentäminen”. MTK toivoo myös, että perusteluissa selvennetään, mitä on pidettävä Natura-alueen ulkopuolelta tapahtuvana häirintänä ja miten tekijän tietoisuutta riskistä olisi arvioitava. MTK esittää, että esityksessä selvennetään rikosoikeudellisen vastuun ja luonnonsuojelulaissa määritellyn ilmoitusmenettelyn suhdetta. Lisäksi MTK haluaa kiinnittää huomiota siihen, että esitetyn luonnoksen perusteella uusista Natura-alueista päätettäessä rikosoikeudellinen vastuu syntyisi jo EU:n päätöksen myötä ennen valtioneuvoston asetuksen antamista alueesta, mitä MTK pitää kohtuuttomana.

Suomen luonnonsuojeluliitto r.y.:n (SLL) mukaan kohdassa 4 Natura-alueilla häirintäkiellon pitää kattaa myös lintudirektiivin lajit. SLL ehdottaa, että soveltamiskynnystä alennettaisiin poistamalla edellytys, että häiritseminen haittaa ”merkittävästi” lajin suotuisan suojelutason säilyttämistä ja saavuttamista.

Suomen ympäristökeskus (Syke) kannattaa esitettyjä muutoksia. Syke ehdottaa, että perusteluissa täsmennettäisiin 4 momentin osalta esimerkinomaisesti, millaisissa tilanteissa jonkin teon merkitys luonnonsuojelun kannalta on vähäinen. Tarkemmat perustelut olisivat tärkeitä viranomaisille lainsoveltamisen ja ohjeistamisen kannalta.

3.12 Ympäristön tuhoaminen (rikoslain 48 luvun uusi 5 b §)

Keskusrikospoliisi, Lounais-Suomen poliisilaitos, Lupa- ja valvontavirasto, Poliisihallitus, Poliisiammattikorkeakoulu, sisäministeriö ja ympäristöministeriö ilmaisevat kannatuksensa ehdotetulle säännökselle.

Helsingin kärjäoikeus toteaa, että ehdotettu sääntely merkitsisi tiettyjä tekoja koskevan rangaistussääntelyn selvää ankaroitumista. Suhteellisuusperiaatteen kannalta säännöksen soveltamisen on rajauduttava poikkeuksellisen vakaviin tekoihin.

Apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen pitävät uutta säännöstä kriminaalipoliittisesti perusteltuna. Rikoslain systematiikassa törkeän tekemuodon kvalifioitu muoto on poikkeuksellinen. Luonnoksessa on asianmukaisesti perusteltu, miksi säännökseen sisältyy viittaus vain tiettyihin rikostunnusmerkeistöihin. Tunnusmerkeistö on esityksen muihin ehdotuksiin nähden selkeä ja kielellisesti ymmärrettävä.

Keskusrikospoliisi toteaa, että uudella rikosnimikkeellä voidaan katsoa olevan merkittävää ennalta ehkäisevää vaikutusta. Ympäristön tuhoamisesta tuomittaisiin aina vankeutta, mikä antaisi viestin välinpitämättömän toiminnan ja tietoisien riskinoton moitittavuudesta.

Lounais-Suomen poliisilaitos katsoo erityisen törkeitä tapauksia koskevan säännöksen, jossa rangaistusasteikkoa on korotettu huomattavasti, poistavan lainsäädännössä tällä hetkellä olevan aukon.

Luonnonvarakeskus (Luke) ehdottaa pykälän muuttamista siten, että luonnonsuojelualueet tulisivat laajemmin huomioiduksi niiden Natura 2000 -statuksesta huolimatta. Luonnonsuojelulain mukaiset kansallispuistot, luonnonpuistot sekä muut luonnonsuojelualueet kuuluisivat kaikki tarkoituksenmukaisesti pykälän alle.

Suomen luonnonsuojeluliitto r.y. (SLL) toteaa, että kohdan 1 soveltamisalaan tulee ottaa kaikki luonnonsuojelulaissa tarkoitetut luonnonsuojelualueet ja Natura 2000 -alueet. Soveltamiskynnystä pitäisi alentaa muotoilemalla pykälä siten, että yhdenkin vahinkokriteerin täytyminen olisi riittävää, eli aiheutettu vahinko on ”laajalle levinnyttä, huomattavaa, peruuttamatonta tai pitkäkestoista”. Ympäristön tuhoamisen tulisi olla rangaistavaa itsenäisesti riippumatta siitä, täyttääkö teko jonkun muun rikoksen tunnusmerkistön. Ympäristön tuhoamisen tulisi olla rangaistavaa myös törkeästä huolimattomuudesta.

WWF Suomi katsoo, että Suomen olisi korkeimman mahdollisen ympäristönsuojelun tason varmistamiseksi mentävä ympäristön tuhoamisen kriminalisoinnissa direktiivin vähimmäisvaatimuksia pidemmälle. Ympäristön tuhoaminen tulisi kriminalisoida itsenäisenä rikoksena siten, että teko olisi rangaistava yksinomaan seurauksen aiheutumisen perusteella, riippumatta siitä, täyttääkö teko jonkin toisen tunnusmerkistön. Ympäristön tuhoaminen tulisi säätää myös törkeästä huolimattomuudesta rangaistavaksi. Soveltamiskynnystä tulisi alentaa ehdotetusta vahinkoedellytyksestä siten, että yhden kriteerin täytyminen riittäisi, eli vahingon tulee olla joko ”laajalle levinnyttä ja huomattavaa” tai ”peruuttamatonta tai pitkäkestoista”. *WWF* katsoo vielä, että myös teko, joka on omiaan aiheuttamaan tunnusmerkistössä tarkoitetun seurauksen, tulisi olla rangaistava ympäristön tuhoamisena.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. katsoo, että pitkäkestoisuutta koskeva seuraustunnusmerkki on näytöllisesti haastava ja epävarma. Perusteluissa jää epäselväksi myös vastaajan suorittaman ennallistamisen vaikutukset teon rikosoikeudelliseen arviointiin ja rangaistuksen mittaamiseen. Esityksessä olisi myös tarkennettava, mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan laajalla alueella.

3.13 Ulkomaiselta alukselta talousvyöhykkeellä tehty ympäristörikos (rikoslain 48 luvun 10 §)

Lounais-Suomen poliisilaitos toteaa muutoksen olevan linjassa olemassa olevan sääntelyn kanssa.

Ulkoministeriö pitää ehdotusta perusteltuna Suomen kansainvälisten velvoitteiden johdosta.

3.14 Rikoslain 48 ja 48 a lukuun ehdotettavat soveltamisalasäännökset, jotka koskevat tietyissä tilanteissa luvan nojalla toimimisen rinnastamista ilman lupaa toimimiseen (rikoslain 48 luvun uusi 7 a § ja 48 a luvun uusi 4 b §)

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että ehdotettu sääntely merkitsisi puuttumista luottamuksensuojan periaatteeseen ja lupapäätöksen pysyvyyteen. Oikeusvarmuus ja luottamuksensuoja edellyttävät, että kriminalisointi koskee vain olennaisia ja vakavia poikkeamia.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK r.y. toteaa, että toiminnanharjoittajilla on luottamuksensuoja eli oikeus luottaa viranomaistoiminnan laillisuuteen. Useita ympäristöllisiä lupia edeltävät käytännössä neuvontatapaamiset toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Uuden teknologian hankkeissa on tavallista, että aineellisoikeudelliset vaatimukset eivät ole selkeitä, sillä lupakäytäntöä ei ole muodostunut. On siten mahdollista, että viranomainen neuvoo toiminnanharjoittajaa tavalla, joka voi johtaa hallituksen esitysluonnoksen mukaisesti rikosoikeudelliseen vastuuseen. EK edellyttää, että pykälään lisätään maininta, jonka mukaan toiminnanharjoittaja ei voi joutua vastuuseen viranomaisen virheen tai virheellisen neuvon johdosta.

Apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen pitävät ehdotettua säännöstä lähtökohtaisesti kannatettavana. Kallio ja Tolvanen pitävät kuitenkin ongelmallisena, että rangaistavana olisi pidettävä sellaisen luvan nojalla toimimista, joka on epäasianmukainen suhteessa asiaankuuluviin aineellisoikeudellisiin vaatimuksiin. Tältä osin ei ole pohdittu suhdetta kieltoerehdykseen ja virheelliseen viranomaisen neuvon. Kallion ja Tolvasen näkemyksen mukaan myönnetty lupa rinnastuu viranomaiselta saatuun neuvon, eikä tekijää tule saattaa

rikosvastuuseen viranomaisen virheestä. Lisäksi Kallion ja Tolvasen näkemyksen mukaan säännöksen sanamuoto voisi olla parempi yhdenmukaistaa rikoslain 17 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdan kanssa.

Kemianteollisuus r.y. pitää soveltamisalasäännöksen sanamuotoa ongelmallisena, koska lupa voi olla sisällöllisesti epäasianmukainen viranomaisen virheellisestä neuvosta johtuen, eikä tätä ole pohdittu esitysluonnoksessa. Luvanhakijan ei tule joutua vastuuseen viranomaisen virheestä, kun luvanhakija on antanut luvan myöntämisen kannalta totuudenmukaiset tiedot.

Kierrätysteollisuus r.y. korostaa, että kierrätysteollisuuden toimialan yritysten toiminta on vahvasti luvanvaraista ja valvonnan alaista. Kierrätysteollisuus r.y. pitää oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan kannalta ongelmallisena sitä, että rikosoikeudellinen vastuu voisi syntyä tilanteessa, jossa toiminnanharjoittaja toimii vilpittömästi viranomaisen myöntämän luvan perusteella. Toiminnanharjoittajaa ei tule saattaa vastuuseen viranomaisesta johtuvan virheen vuoksi.

Teknologianteollisuus r.y. pitää tärkeänä, että muutokset eivät johda suhteettomiin seuraamuksiin tapauksissa, jossa toiminnanharjoittaja on ollut siinä käsityksessä, että lupien kannalta riittävät tiedot on toimitettu ja lupaehtoja noudatettu. Toiminnan tahallisuuden arvioinnissa on tarpeen huomioida myös lupaehtojen tulkinnanvaraisuus ja viranomaisen antama ohjeistus tai sen puute.

Lupa- ja valvontavirasto kiinnittää huomiota siihen, että säännös jättää liian tulkinnanvaraiseksi sen, milloin erehdyttäminen on katsottava rangaistavaksi sekä pitää säännöksen kohtaa ”sellaisen luvan nojalla, joka ilmeisellä ja olennaisella tavalla rikkoo asiaankuuluvia aineellisoikeudellisia vaatimuksia” kiistanalaisena.

Suomen Asianajajat katsoo, että säännökset edellyttävät jatkovalmistelussa erityistä huomiota oikeusvarmuuden näkökulmasta. Suomen Asianajajat kiinnittää huomiota siihen, että ympäristölainsäädännöstä ei useinkaan käy yksiselitteisesti ilmi, milloin viranomaisen luvalla suoritettu toiminta rikkoo aineellisoikeudellisia vaatimuksia ”ilmeisesti ja olennaisesti”. Esitysluonnoksessa todetaan, että sääntely rajautuisi tapauksiin, joissa luvan saaneen ei voitaisi katsoa toimineen vilpittömässä mielessä. Luottamuksensuojan ja ympäristönsuojelun tehokkuuden välinen jännite edellyttää selkeää rajanvetoa sen suhteen, missä tilanteessa rikosoikeudellinen vastuu voi syntyä. Suomen Asianajajat katsoo, että asiasta olisi perusteluiden sijaan syytä säätää laissa. Oikeusvarmuuden kannalta on myös välttämätöntä määritellä kansallisessa sääntelyssä riittävän täsmällisesti, milloin puutteelliset tiedot lupahakemuksen yhteydessä rinnastuvat petolliseen toimintaan tai muodostavat ilmeisen

ja olennaisen aineellisen rikkomuksen. Säännöksessä tulisi myös selkeyttää toimintaa jatkavan tahon rikosoikeudellinen vastuu tilanteessa, jossa moitittavuus kohdistuu alkuperäiseen luvanhakijaan.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. katsoo ehdotetusta säännöksestä seuraavan, että pelkkä lahjuksen antaminen voisi johtaa rikosoikeudellisiin seuraamuksiin, vaikka lupa olisi myönnetty ilman lahjontaakin, mikä on vastaajan näkökulmasta ennakoimatonta. Perusteluissa olisi tarkennettava, miten ehdotettu lainkohta suhtautuu 16 luvun 13 §:ssä säädettyyn lahjuksen antamiseen.

Keskusrikospoliisi pitää muutoksia kannatettavina.

Lounais-Suomen poliisilaitos toteaa muutoksen selventävän sitä, mitä on pidettävä rangaistavana toimintana.

Poliisihallitus kannattaa muutosta ja katsoo että sillä voi olla ennalta estävää vaikutusta.

Suomen luonnonsuojeluliitto r.y. (SLL) pitää lisäystä tarpeellisena.

3.15 Metsäkatorikos ja törkeä metsäkatorikos (rikoslain 48 a luvun uudet 3 c ja 3 d §:t) sekä oikeushenkilön rangaistusvastuu (rikoslain 48 a luvun 6 a §)

Elinkeinoelämän keskusliitto EK r.y. korostaa, että rikosoikeudellisten seuraamusten tulee olla johdonmukaisia metsäkatoasetuksen viimeisimmän sisällön kanssa. EU:n metsäkatoasetuksen toimeenpanoon on liittynyt epävarmuutta ja siihen liittyvien toimijoiden määritelmiä, velvollisuuksia ja vastuunjakoja on olennaisesti täsmennetty muutosasetuksella. Muutosasetuksen myötä asianmukaisen huolellisuuden vakuutusta koskeva velvollisuus kohdistuu ensisijaisesti tuotteet ensimmäisenä unionin markkinoille saattaviin tai unionista vieviin toimijoihin. Rikoslain uusien säädösten tulee vastata muutosasetuksen mukaista vastuunjakoja, eikä rikosvastuuta tule ulottaa toimijoihin, joita huolellisuusvakuutuksen antamisvelvollisuus ei muutosasetuksen mukaan koske. Rikosvastuun ulottaminen pidemmälle kuin muutosasetuksessa vaaditaan heikentäisi oikeusvarmuutta ja loisi riskin kansallisen ja EU-sääntelyn välisestä ristiriidasta. Lisäksi EK pitää välttämättömänä, että rikoslain muutosten voimaantulo ajoitetaan yhteen metsäkatoasetuksen voimaantulon

kanssa. Sääntelyn ennakoitavuuden kannalta olisi ongelmallista kytkeä rikosoikeudelliset seuraamukset velvoitteisiin, joita ei vielä sovelleta. Samansuuntaisesti lausuu *Elintarviketeollisuusliitto r.y.*

Metsäteollisuus r.y. pitää tärkeänä, että metsäkatoasetuksen velvoitteet pannaan täytäntöön tavalla, joka on oikeasuhtainen, oikeusvarmuutta lisäävä ja ensisijaisesti hallinnollisiin keinoihin tukeutuva. *Metsäteollisuus r.y.* pitää tärkeänä, että rikosvastuu on rajattu vain moitittavimpiin ja selvästi tahallisiin rikkomuksiin. Törkeän metsäkatorikoksen osalta törkeysperusteiden tulee olla selkeitä, objektiivisesti arvioitavia ja korkeakynnyksisiä sekä sidoksissa vakavaan metsäkadon aiheuttamiseen. *Metsäteollisuus r.y.* esittää, että metsäkatorikoksiin lisätään siirtymäsäännökset, joiden mukaan rikosvastuu alkaa vasta metsäkatoasetuksen tultua voimaan.

Sahateollisuus r.y. kiinnittää huomiota aikatauluun liittyvään epäjohtonmukaisuuteen ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanon ja metsäkatoasetuksen täytäntöönpanon välillä ja ehdottaa metsäkatorikoksia koskeviin säännöksiin lisättäväksi tarvittavat siirtymäsäännökset. *Sahateollisuus r.y.* pitää tärkeänä, että kansallisessa toimeenpanossa ei mennä direktiivin vaatimuksia pidemmälle. *Sahateollisuus r.y.* korostaa sääntelyn selkeyttä ja ennakoitavuutta ja huomauttaa, että rikosoikeudellisia seuraamuksia tulee käyttää viimesijaisena keinona.

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) toteaa, että pykälien perusteluja tulee tarkentaa siten, että niissä huomioidaan metsäkatoasetusta koskevan muutosasetuksen muutokset toimijoiden määritelmiin, velvoitteisiin, yksinkertaistettuun menettelyyn ja velvoitteiden voimaantumiseen.

Apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen toteavat, että metsäkatorikoksen tunnusmerkistöstä on vaikea hahmottaa kielletty menettely siten, että rikosvastuu olisi tekijän näkökulmasta ennakoitavissa.

Lounais-Suomen poliisilaitos toteaa säännöksen ongelmana olevan, ettei keskiverto kansalainen voi säännöksen lukemalla tietää, mitä tarkalleen on pidettävä rangaitavana toimintana. Tämän selvittäminen edellyttäisi perehtymistä vaikeaselkoiseen aineelliseen lainsäädäntöön.

Ruokavirasto pitää ehdotusta tärkeänä ja katsoo ehdotettavan sääntelyn lisäävän metsäkatoasetuksen ja kansallisen metsäkatolain vaikuttavuutta.

Suomen luonnonsuojeluliitto r.y. (SLL) katsoo, että rikkomuksista tulisi voida määrätä rikosseuraamuksia, ja korostaa yhteisöosakkojen riittävää tasoa.

WWF Suomi kannattaa lähtökohtaa, jonka mukaan metsäkatoasetuksen 3 artiklassa säädetyn kiellon rikkomisesta seuraisi hallinnollisen seuraamuksen sijaan rikosoikeudellinen seuraamus. *WWF* painottaa, että yhteisösakkoa määrättäessä on varmistettava metsäkatoasetuksen 25 artiklan 1 kohdan a alakohdan vaatimuksen täyttyminen, jonka mukaan sakon määrän on ylitettävä rikkomuksella saatu taloudellinen etu.

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että ehdotettuun sääntelyyn liittyvä oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltaminen edellyttää huolellista laiminlyöntiarviointia ja taloudellisen aseman selvittämistä.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. katsoo, että hallituksen esityksessä olisi otettava kantaa siihen, mitä todistelulta on edellytettävä. Törkeän metsäkatorikoksen osalta perusteluissa olisi otettava kantaa huomattavan hyödyn euromääräiseen alarajaan. Tuomariliiton näkemyksen mukaan huomattavan hyödyn arviointi ei voi olla tapauskohtainen tai perustua tekijän varallisuusasemaan.

Syyttäjälaitos toteaa, että törkeä metsäkatorikos olisi edellä kohdassa 3.5.4 mainituilla perusteilla syytä säätää myös törkeästä huolimattomuudesta rangaistavaksi.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. toivoo, että perusteluissa selvennettäisiin komission julkaiseman ohjekirjan asemaa virallisena tulkintaohjeena. Käytännössä on osoittautunut ongelmalliseksi, ettei tuomioistuimissa ole huomioitu EU:n soveltamisohjeita asianmukaisesti.

3.16 Pakkokeinolaki ja poliisilaki

Helsingin hovioikeus, Lounais-Suomen poliisilaitos, Poliisihallitus, Poliisiammattikorkeakoulu ja *Sisä-Suomen poliisilaitos* ilmaisevat kannatuksensa ehdotetuille muutoksille.

Helsingin käräjäoikeus pitää salaisten pakkokeinojen käytön laajentamista perusteltuna erityisesti törkeän jäterikoksen ja ympäristön tuhoamisen osalta. Käräjäoikeus kuitenkin toteaa, että salaisten pakkokeinojen käyttöalan laajentaminen lisää tuomioistuinten työmäärää ja korostaa, että pakkokeinojen käytön tulee perustua tarkkarajaisiin edellytyksiin, tuomioistuimen lupaharkintaan ja suhteellisuusperiaatteen huolelliseen arviointiin.

Sisäministeriö toteaa esitettyjen muutosten mahdollistavan rikoksen valmistelun paljastamisen ja verkostojen tunnistamisen sekä tehokkaan tutkinnan.

3.17 Kansalaisuuslaki, rajavartiolaiton ja Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettu laki

Annetuissa lausunnoissa ei esitetty huomioita mainituista ehdotuksista.

3.18 Hankintalaki ja erityisalojen hankintalaki

Suomen ympäristökeskus (Syke) katsoo lisäysten olevan tarpeellisia ja johdonmukaisia.

Väylävirasto kannattaa pakollisten poissulkemisperusteiden laajentamista. Oikeushenkilöille tuomittuja yhteisösakkoja ei kuitenkaan huomioida pakollisina poissulkemisperusteina, vaikka ympäristörikosdirektiivi tämän mahdollistaisi. Väylävirasto katsoo, että perusteluissa olisi suositeltavaa ottaa kantaa siihen, voiko tuomittu yhteisösakko olla hankintalain 81 §:n 1 mom. 3 kohdan mukainen harkinnanvarainen poissulkemisperuste. Ehdotus ei ota myöskään kantaa siihen, voiko ehdokkaan, tarjoajan tai voimavarayksikön taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävän henkilön syyllistyminen törkeään metsäkatorikokseen olla harkinnanvarainen poissulkemisperuste.

3.19 Rikosrekisterilaki

Oikeusrekisterikeskus (ORK) katsoo, että muutoksesta ei aiheudu merkittäviä järjestelmätyökustannuksia. ORK kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnoksen mukaisesti hankintamenettelyä varten myönnettävään rikosrekisteriotteeseen tulevat poimituiksi vain rikosrekisterilakiin lisättäväksi ehdotetut rikosnimikkeet, eikä ote tule sisältämään Ahvenanmaan vastaavia rikosnimikkeitä, ellei niitä nimenomaisesti mainita erikseen rikosrekisterilaissa.

3.20 Merenkulun ympäristönsuojelulaki

Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) pitää merenkulun ympäristönsuojelulain 7 luvun 11 a §:ään ehdotettua muutosta tarpeellisena rikkidirektiivin täytäntöönpanemiseksi.

Ulkoministeriöllä ei ole muutoksiin huomautettavaa.

3.21 Luonnonsuojelulaki

*Keskisen Suomen liito-oravayhdistys r.y.:*n mukaan luonnonsuojelulakiin tulisi tehdä selvennys, että direktiivilajin lisääntymis- tai levähdyspaikan heikentäminen on aina luonnonsuojelurikos, ei -rikkomus.

Suomen luonnonsuojeluliitto r.y. (SLL) katsoo, että Natura-alueen muodostamiseksi pitäisi riittää komission hyväksyntä.

WWF Suomi kannattaa esitettyä muutosta 33 §:ään, jonka mukaan alueen kuulumisen Natura 2000-verkostoon ei enää edellyttäisi ympäristöministeriön asetusta.

3.22 Suomen talousvyöhykkeestä annettu laki

Ulkoministeriöllä ei ole muutoksiin huomautettavaa. Ulkoministeriö tuo kuitenkin esiin, että muutosten esittelemiseksi talousvyöhykelakiin tarvitaan esittelylupa, kun kysymys on ulkoministeriön esittelyvastuulle kuuluvasta säädöksestä.

3.23 Vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annettu laki

Luonnonvarakeskus (Luke) pitää vieraslajilakiin tehtäviä muutoksia yhdenmukaisina rikoslakiin tehtyjen vieraslajirikosta koskevien lisäysten kanssa.

3.24 EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista annettu laki

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) korostaa, että jatkovalmistelun aikana on erityisen tärkeää yhteensovittaa esitystä EU:n metsäkatoasetuksen muutoksista johtuvien päivitystarpeiden kanssa. Elokuussa 2025 annettu hallituksen esitys metsäkatolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi ei lausunnon mukaan ole sellaisenaan enää ajantasainen, koska EU:n metsäkatoasetukseen tuli sekä soveltamisen aikataulu koskevia että sisällöllisiä muutoksia, jotka vaikuttavat myös kansallisen sääntelyn sisältöön. Käytännössä saattaa olla tarpeen antaa eduskunnalle metsäkatoasetuksen täytäntöönpanoa koskevaa hallituksen esitystä täydentävä hallituksen esitys taikka jopa peruuttaa annettu hallituksen esitys ja antaa uusi hallituksen esitys.

Suomen Kuntaliitto r.y. kannattaa törkeästä metsäkatorikoksesta tuomittujen poissulkemista julkisten hankintojen ulkopuolelle. Kuntaliitto kuitenkin katsoo, että selkeyden vuoksi törkeä metsäkatorikos tulisi lisätä hankintalain 80 §:n pakollisiin poissulkemisperusteisiin sen sijaan, että asiasta säädettäisiin EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista annetussa laissa. Kuntaliiton näkemyksen mukaan esityksessä kuvattu menettely poikkeaa hankintalain menettelystä ja tarkoittaisi ennakkollista päätöstä tuleviin hankintamenettelyihin nähden sen sijaan, että tuomio otettaisiin kuuden kuukauden ajan huomioon. Menettely sekoittaa hankintasäätelyn systematiikan sekä on omiaan lisäämään kuntien ja muiden hallintoyksiköiden hallinnollista taakkaa. Poissulkemisen kuuden kuukauden kesto on koskeva säännös tulisi kirjoittaa sanamuodoltaan vastaavasti kuin hankintalain 80 §:n 5 momentti. Kuntaliitto toteaa myös, että esitetty 27 §:n 4 momentti on sisältöään vastaava kuin hankintalain 88 § ja siten tarpeeton.

Väylävirasto ei kannata lisäystä metsäkatolain 27 §:n 3–5 momenteiksi ehdotuksessa muodossa. Ehdotus on hankintalainsäädännön kanssa päällekkäinen ja osin ristiriitainen, soveltamisalaltaan epäselvä, monimutkaistaa julkisiin hankintoihin sovellettavaa sääntelyä ja lisää merkittävästi hallinnollista taakkaa. Väylävirasto huomauttaa, että hankintalainsäädännön mukaista poissulkemista ei tehdä määräajaksi, vaan aina hankintakohtaisen harkinnan mukaan.

Hankintayksiköiden velvollisuus tarkistaa tarjoajan rikosrekisteriotteet soveltuu vain hankintalain 26 §:n tai erityisalojen hankintalain 13 §:n mukaiset EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin. Ehdotuksessa ei ole otettu kantaa siihen, koskeeko rikosrekisteriotteiden tarkistamista koskeva velvoite vain näitä hankintoja vai kaikkia hankintoja kohteesta ja arvosta riippumatta. Ehdotus lisää merkittävästi ehdokkaiden ja tarjoajien sekä hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa, mikäli ehdokkaiden ja tarjoajien tulee toimittaa ja hankintayksikön tarkastaa kahdet eri rikosrekisteriotteet. Lisäksi hallinnollinen työ lisääntyy kohtuuttoman paljon EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa ja hankintojen toteuttaminen hidastuu.

Väyläviraston tulkinnan mukaan ehdotuksen mukainen poissulkeminen koskisi kaikkia ehdokkaita ja tarjoajia, ei vain metsäkatoasetuksen tarkoittamia toimijoita tai muita kauppaa käyviä kuin pk-yrityksiä. Poissulkeminen on rajattu koskemaan vain ehdokasta tai tarjoajaa, jolloin kyseisten tahojen voimavarayksikön tai ehdokkaan, tarjoajan tai voimavarayksikön hallinto-, johto tai valvontaelimen jäsenen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävän henkilön syyllistyminen törkeään metsäkatorikokseen ei johtaisi poissulkemiseen. Ehdotus ei ota kantaa tilanteeseen, jossa ehdokas tai tarjoaja on sijoittautunut Suomen ulkopuolelle. Ehdotus ei ota kantaa hankintalain 82 §:n mukaisten korjaavien toimenpiteiden esittämiseen. Ehdotuksen perusteella jää epäselväksi, tehdäänkö poissulkemisesta yksi

määräaikainen päätös vai tehdäänkö jokaisesta hankinnasta erillinen poissulkemis-
päätös. Ehdotuksen siirtymäajoissa ei ole huomioitu esityksen suhdetta meneillään
oleviin kilpailutuksiin ja millä aikataululla Oikeusrekisterikeskus kykenee aloitta-
maan ehdotettujen rikosrekisteriotteiden antamisen.

Väylävirasto katsoo, että muutos olisi tarkoituksenmukaisempi toteuttaa sisällyttä-
mällä metsäkatoasetuksen mukainen poissulkemisseuraamus hankintalain 80, 82 ja
88 §:n ja erityisalojen hankintalain 84 ja 86 §:n sekä rikosrekisterilain 6 b §:n mukai-
seen pakollisia poissulkemisperusteita koskevaan menettelyyn. Esityksessä tulisi
joka tapauksessa määritellä selkeämmin rikosrekisteriotteen tarkastamista koske-
van velvoitteen soveltamisala suhteessa tarkastuksen kohteena oleviin tahoihin,
hankinnan kohteeseen sekä hankinnan ennakoituun arvoon.

Oikeusrekisterikeskus (ORK) huomauttaa, että esitysluonnoksen mukaan oikeushen-
kilöä koskevaa yhteisösakko-otetta ei ole mainittuna metsäkatolain ehdotetussa 27
§:n 4 momentissa hankintamenettelyn poissulkemisperustetta koskevana hyväksyt-
tävänä selvityksenä, eikä ote siten olisi käytettävissä tähän tarkoitukseen. ORK pitää
tätä erikoisena, koska oikeushenkilön rangaistusvastuuta esitetään ulotettavaksi
myös törkeään metsäkatorikokseen. Ehdotus myös poikkeaa siitä, mitä hankinta-
laissa ja erityisalojen hankintalaissa säädetään poissulkemisperusteiden arvioimi-
seksi vaadittavista selvityksistä.

ORK toteaa esityksen perusteella olevan epäselvää, minkä verran rikosrekisterin
otteita tulnaisiin pyytämään metsäkatolain 27 §:ssä tarkoitettun hankintamenette-
lyä koskevan poissulkemisen edellytysten selvittämistä varten. Ehdotetun sääntelyn
mukaan rikosrekisterin luovuttaminen olisi mahdollista vain silloin kuin henkilö on
itse ehdokkaana tai tarjoajana, ei siinä tapauksessa, että henkilö toimii esimerkiksi
oikeushenkilön edustajana.

ORK huomauttaa, että ehdotuksen mukainen rikosrekisteriotteen kuuden kuukau-
den voimassaoloaika poikkeaa hankintalaissa ja erityisalojen hankintalaissa sää-
detystä kahdentoista kuukauden voimassaoloajasta. Hankintamenettelyä varten
tarvittavien otteiden epäyhtenäinen voimassaoloaika saattaa käytännössä aiheut-
taa hämmennystä.

Ehdotetun 5 momentin sanamuoto poikkeaa niin ikään hankintalainsäädännöstä ja
säännöksen tarkoitus jää ORK:n mukaan epäselväksi. ORK ei pidä tarkoituksenmu-
kaisena, että samoista toimijoista pyydetäisiin saman hankintamenettelyn aikana
rikosrekisteriotteita useammin kuin kerran.

ORK huomauttaa myös, ettei esitysluonnoksessa ole arvioitu riittävästi poissulkemisperusteiden ja rikosrekisteritietojen käyttötarkoituksen vaikutusta yksilön perusoikeuksien kannalta.

ORK kiinnittää vielä huomiota siihen, ettei esitysluonnoksessa ehdoteta säädettäväksi tarkemmin rikosrekisteriotteen käsittelystä. ORK katsoo, että ehdotetun hankintamenettelyotteen käsittelystä olisi perusteltua säätää vastaavasti kuin hankintalaissa ja erityisalojen hankintalaissa.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. toteaa, että komissiolle lähetettävät ilmoitukset oikeushenkilöiden metsäkatorikoksia koskevista lainvoimaisista tuomioista olisi suotavaa toteuttaa kansallisesti keskitetysti esimerkiksi Oikeusrekisterikeskuksen kautta.

Ruokavirasto huomauttaa, että tavanomaisesta huolimattomuudesta johtuvat teot ovat jäämässä ilman seuraamuksia johtuen ehdotuksesta poistaa metsäkatolain hallinnollisia seuraamuksia koskevat 20 §:n 1 momentti ja 23 §:n 1 momentti. Ruokavirasto katsoo välttämättömäksi, että hallinnollisen seuraamuksen mahdollisuus näissä tilanteissa pidetään laissa.

Ruokavirasto pitää hyödyllisenä sille ehdotettua harkintavaltaa rikosilmoituksen tekemisessä ja samoin Ruokaviraston kuulemista koskevia säännöksiä.

Suomen luonnonsuojeluliitto r.y. (SLL) ei kannata ehdotettujen kohtien poistamista metsäkatolain 20 §:stä ja 23 §:stä.

WWF Suomi pitää tärkeänä, ettei metsäkatolain seuraamusmaksuja koskevia 20 §:n 1 momentin 1 kohtaa eikä 23 §:n 1 momentin 1 kohtaa kumottaisi. Säännösten soveltamisalaa tulisi sen sijaan muuttaa siten, että ne kattaisivat vähäiset rikkomukset, jotka jäävät metsäkatorikoksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Syyttäjälaitos pitää esitutkinnan toimittamisen kannalta tärkeänä, että Ruokavirastoa kuultaisiin jo esitutkinnassa.

Metsäteollisuus r.y. pitää tärkeänä, ettei kansallisella lailla säädettä ympäristörikosdirektiivin vähimmäistasoa ylittävää sääntelyä, joka heikentäisi suomalaisten toimijoiden kilpailukykyä. Lisäksi Metsäteollisuus pitää tärkeänä, että Ruokaviraston toimivaltuudet on selkeästi rajattu ja että toimijoille annetaan riittävää ja selkeää viranomaisohjeistusta.

3.25 Muut lainsäädäntömuutokset

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) pitää perusteltuna, että esitysluonnoksessa ei esitetä oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentamista perusmuotoiseen metsästysrikokseen.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) toteaa, että ehdotettu kemikaalilain 124 §:n teksti ei ole yhdenmukainen esimerkiksi ehdotetun kaivoslain 159 a §:n kanssa.

3.26 Ympäristörikosdirektiivin säännökset, joiden ei esitysluonnoksessa katsota edellyttävän lainsäädäntömuutoksia

Lupa- ja valvontavirasto (LVV) toteaa 16 artiklan osalta, että alueellisten ympäristörikoskorjunnan yhteistyöryhmien toimintaa olisi syytä kehittää yhdenmukaisemmaksi. 17–18 artiklan osalta LVV toteaa, että luonnoksessa on tunnistettu, että ympäristörikoskorjunta nojaa yhteistyöhön. Luonnoksessa ei ole kuitenkaan mainintaa siitä, miten tarkoituksenmukainen koulutus järjestetään. 19–20 artiklan osalta LVV toteaa, että valvonnan riittävästä resursseista on huolehdittava. LVV pitää tärkeänä viranomaisten verkostoyhteistyötä ja ympäristörikoskorjunnan seurantaryhmän toiminnan jatkamista.

WWF Suomi katsoo, että Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa olisi tarpeen laajentaa ympäristörikosdirektiivin mahdollistamalla tavalla kattamaan sellaiset direktiivin alaan kuuluvat rikokset, jotka on tehty Suomeen sijoittautuneen oikeushenkilön hyväksi Suomen ulkopuolella.

WWF katsoo, että direktiivin 8 artiklassa tarkoitettujen raskauttavien asianhaarat tulisi lisätä rikoslain 6 luvun 5 §:n koventamisperusteisiin, jotta ne voidaan ottaa täysimääräisesti huomioon rangaistusta koventavina seikkoina kaikkien direktiivin alaan kuuluvien ympäristörikosten osalta.

WWF katsoo, että rikoslain 48 a luvun kalastusrikoksia koskevaa 2 §:ää tulisi muuttaa siten, että EU:n yhteisen kalastuspolitiikan vakavimmista tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta tehdyistä rikkomuksista voisi seurata rikosoikeudellinen seuraamus. WWF pitää rikosoikeudellisen pelotevaikutuksen kytkemistä mainittuihin rikkomuksiin välttämättömänä, jotta unionin kalastuspolitiikan noudattamista voitaisiin direktiivin tavoitteiden hengessä parantaa.

3.27 Pääasialliset vaikutukset

Elinkeinoelämän keskusliitto EK r.y., Kaupan liitto r.y., Kemianteollisuus r.y., Palvelualojen työnantajat Palta r.y. ja Teknologiateollisuus r.y. pitävät yritysvaikutusten arviointia puutteellisena yhteisöosakon yleisen asteikon korottamisen osalta.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK r.y. huomauttaa, ettei ehdotettuja yhteisöosakon asteikkoa koskevien muutosten osalta ole tehty erillistä, riittävää yritysvaikutusten arviointia. Hallituksen esitysluonnoksessa esitetystä yritysvaikutusten arvioinnista ei ole riittävästi arvioitu vaikutuksia muiden kuin ympäristörikosdirektiivin alaan kuuluvien rikosten osalta, joita yhteisöosakon asteikkoon ehdotetut muutokset tulisivat koskemaan. EK ei pidä vaikutustenarviointia hyvän lainvalmistelukäytännön mukaisena. Lisäksi aineellisen ympäristölainsäädännön monimutkaisuuden myötä EK katsoo, että yrityksille aiheutuvat vaikutukset toimintansa lainmukaisuuden varmistamiseksi ovat suuremmat kuin hallituksen esityksessä on arvioitu.

Kierrätysteollisuus r.y. katsoo, että esityksen yritysvaikutusten arviointi ei kaikilta osin vastaa sääntelyn tosiasiallisia vaikutuksia elinkeinotoimintaan. Rikosoikeudellisen vastuun kiristyminen lisää yritysten tarvetta varautua oikeudellisiin riskeihin myös tilanteissa, joissa toiminta perustuu viranomaisen myöntämiin lupiin. Sääntelyn tulee tukea sitä, että luvanvarainen, vastuullinen ja viranomaisten kanssa yhteistyössä toteutettu liiketoiminta on ennakoitavaa. Lisäksi *Kierrätysteollisuus r.y.* toteaa, että sääntelyn ja valvonnan tehokkuus edellyttää oikeanlaista kohdistumista erityisesti luvattomaan ja valvomattomaan toimintaan sekä riittävää resursointia.

3.28 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Elinkeinoelämän keskusliitto EK r.y. huomauttaa, että esityksessä ei ole lainkaan kansainvälisen oikeusvertailun osuutta oman otsikkonsa alla. Yhteisöosakon asteikkomuutoksen osalta eri Euroopan maiden käytäntöjä on käyty läpi Muut toteuttamisvaihtoehdot -pääluvun alaluvussa Oikeushenkilöille määrättävät seuraamukset. Kyseisessä alaluvussa ei kuitenkaan ole käyty läpi vaihtoehtoisia toteuttamisvaihtoehtoja. EK ei pidä toimintatapaa hyvän lainvalmistelukäytännön mukaisena.

Ympäristöministeriö (YM) pitää hyvänä, että tarkastelussa on huomioitu, että täytäntöpanon lähtökohdaksi olisi voitu ottaa myös lain 48 luvun kokonaistarkastelu.

3.29 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Helsingin hovioikeus, Helsingin käräjäoikeus, Itä-Suomen hovioikeus, Teknologiateollisuus r.y. ja ulkoministeriö pitävät perustuslakivaliokunnan kannanoton pyytämistä perusteltuna.

Ulkoministeriö toteaa, että esitykseen liittyy perus- ja ihmisoikeuksia koskevia kysymyksiä, ja että esitys on muun muassa yksityiselämän suojan kannalta merkityksellinen. Yksityselämän suoja on turvattu useissa YK:n ihmisoikeussopimuksissa, joista kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (KP-sopimus) turvaa oikeuden perheen, kodin ja kirjeenvaihdon suojan. Ulkoministeriö ehdottaa, että esitykseen lisättäisiin tältä osin viittaus myös KP-sopimukseen.

3.30 Viranomaisten resurssit ja koulutus

Helsingin hovioikeus huomauttaa, että kyseessä olevat rikokset vaativat kaikissa prosessin vaiheissa runsaasti aikaa ja työtä. Koulutukseen ja tapausten käsittelyyn on osoitettava riittävät resurssit. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksen mukaan tehtävät on hoidettava nykyisten resurssien puitteissa luopumalla olemassa olevista tehtävistä tai tehostamalla nykyisten tehtävien hoitamista. Hovioikeus toteaa, että esityksessä ei ole esitetty ratkaisuja sen osalta, miten vaikutukset käytännössä huomioidaan tuomioistuimissa.

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että uudistus kokonaisuutena lisää tuomioistuinten käsiteltäväksi tulevien asioiden määrää ja vaatavuutta. Sääntelyn asianmukainen soveltaminen edellyttää riittäviä henkilöstöresursseja sekä koulutusta.

Itä-Suomen hovioikeus kiinnittää huomiota riittäviin resursseihin asianomaisille viranomaisille sekä rikosprosessin toimijoiden koulutukseen.

Juristiliitto – Juristförbundet r.y. huomauttaa, että ympäristörikosten käsittely on tyypillisesti työlästä ja aikaa vievää kaikissa rikosprosessin vaiheissa. Uudistus kokonaisuutena kasvattaa tuomioistuinten käsiteltäväksi tulevien asioiden määrää ja vaatavuutta. Juristiliitto korostaa, että resurssien riittävyyttä ei voida arvioida pelkästään jälkikäteisseurannan perusteella. Rikosprosessiketjun toimijoille on osoitettava riittävät lisäresurssit lisääntyneeseen työmäärään ja koulutustarpeeseen liittyen muutosten voimaantulosta alkaen.

Esitysehdotuksessa todetaan linjaus, jonka mukaan uudet tehtävät tulee resursoida luopumalla olemassa olevista tehtävistä tai tehostamalla nykyisten tehtävien hoitamista. Esityksessä ei kuitenkaan huomioida sitä, miten tämä käytännössä huomioidaan tuomioistuinten toiminnassa. Lisäksi Juristiliitto on huolissaan tehostamistoimien vaikutuksesta jokaisen oikeusturvaan.

Apulaisprofessori Heikki Kallio ja professori emeritus Matti Tolvanen kiinnittävät huomiota tarpeeseen taata valvontaviranomaisille riittävät resurssit rikosten ennalta ehkäisemiseksi. Eri viranomaisille on taattava riittävä koulutus haastavan ympäristörikoskokonaisuuden haltuun ottamiseksi, jotta lainsäädäntömuutokset eivät jäisi vain symbolisiksi.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan uudet rikosnimikkeet, tunnusmerkistöjen ja pakkokeinovaltuuksien laajeneminen sekä lisääntyvä viranomaisyhteistyö kasvattavat poliisin työmäärää ja edellyttävät ympäristörikostorjunnan erityisosaamisen vahvistamista. Osaamisen kehittäminen tulisi toteuttaa yhteistyössä muiden viranomaistoimijoiden kanssa.

Luonnonvarakeskus (Luke) huomauttaa, että valvontaan ja selvityksiin tulee olla riittävästi resursseja ja aikaa, ja että väärinkäytöksiin pitäisi puuttua jo varhaisessa vaiheessa.

Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistys r.y. pitää tärkeänä sitä, että ympäristörikollisuuden torjuntaan, paljastamiseen ja tutkimiseen sekä näitä tukeviin asiantuntijatehtäviin varataan riittävästi resursseja sekä koulutusta näissä tehtävissä työskenteleville.

Oikeuspoliittinen yhdistys - Rättspolitiska föreningen - Demla r.y. kiinnittää huomiota haasteisiin ympäristörikollisuuden selvittämisessä riittävän kiinnijäämisriikin ja preventiovaikutuksen kannalta. Ympäristörikokset ovat yleensä teknisesti monimutkaisia, usein piilorikollisuutta ja vaativat laajaa viranomaisyhteistyötä sekä asiantuntijatyötä. Asianomaisten viranomaisten riittävästä resursseista on huolehdittava.

Poliisiammattikorkeakoulu (Polamk) toteaa, että uudistus on laaja ja uusien säännösten toimeenpano vaatii koulutusta. Koulutukset olisi kustannustehokasta ja tarkoituksenmukaista järjestää rikosprosessiin osallistuvien viranomaisten yhteistyönä. Polamk toteaa myös, että esityksessä käsiteltyjen tunnusmerkistöjen kanssa työskentely poliisissa saattaisi olla tarkoituksenmukaista keskittää.

Poliisihallitus katsoo, että muutokset vaativat rikosprosessitoimijoiden yhteistä koulutusta, myös yhdessä ympäristöviranomaisten kanssa. Koulutus on turvattava alueellisesti ja poikkihallinnollisesti.

Ruokavirasto toteaa metsäkatorikosten käsittelyn lisäävän viraston työmäärää ja vaativan riittävästi resursseja ja henkilöstön koulutusta.

Rajavartiolaitos muistuttaa valvovien viranomaisten riittävien resurssien turvaamisesta.

Savonlinnan kaupunki (rakennus- ja ympäristölautakunta) toivoo, että ympäristörikosten kanssa työskentelevien resursseja lisätään.

Sisäministeriö katsoo, että uudistus edellyttäisi kattavaa, poikkihallinnollista ja riittävästi resursoitua koulutusta kaikille rikosprosessin toimijoille. Yhteiset koulutus-tilaisuudet edistävät tiedonkulkua ja yhteistyötä ja pidemmällä aikavälillä tuovat tehokkuushyötyjä vähentämällä päällekkäistä työtä ja sujuvoittamalla prosesseja.

Sisä-Suomen poliisilaitos toteaa, että muutosten todellisia vaikutuksia esitutkintaviranomaisten työmäärään on vaikea arvioida.

Suomen Kuntaliitto r.y. toteaa, että toimeenpanossa tulee kiinnittää huomiota kuntien valvontaviranomaisten ja poliisien kouluttamiseen. Asianomaisille viranomaisille tulee antaa riittävät resurssit valvoa ympäristölainsäädännön noudattamista ja antaa keinoja puuttua määräysten ja säännösten vastaiseen menettelyyn jo varhaisessa vaiheessa. Viranomaisten välistä yhteistyötä tulisi edistää. Mainitut toimet voivat estää ympäristörikosten vanhentumisen ennen kuin ne saadaan tuomioistuimessa vireille.

Suomen luonnonsuojeluliitto r.y. (SLL) korostaa riittävien valvontaresurssien tärkeyttä. Suomeen tulisi perustaa ympäristörikoksiin erikoistunut poliisiyksikkö. Ympäristöasioihin perehtyneitä syyttäjiä tarvitaan myös enemmän.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund r.y. korostaa riittävien resurssien ja koulutuksen tarvetta. Juttumäärien kasvua on seurattava ja tarvittaessa tuomioistuimelle tulisi olla mahdollista myöntää lisämäärärahaa ruuhkautumisen välttämiseksi.

Suomen satamat r.y. toteaa, että lainsäädännön toimeenpanoon on varattava riittävästi resursseja valvonnan ja ohjaamisen selkeyttämiseksi.

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiinnittää huomiota valvontaviranomaisten riittävästä resursseista ja koulutusmahdollisuuksista huolehtimiseen.

Syyttäjälaitos toteaa, että poliisit, syyttäjät ja tuomarit tulevat tarvitsemaan koulutusta uudistuksen myötä. Juttujen vähälukuisuus korostaa erikoisosaamisen merkitystä. Syyttäjälaitoksen käsityksen mukaan eri viranomaisten yhteinen koulutus edesauttaisi oikeuskäytännön yhtenäisyyttä.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) toteaa, että valvontaviranomaisille tulee antaa riittävät resurssit valvoa ympäristöä koskevien säännösten ja lupaehtojen noudattamista sekä keinot puuttua tehokkaasti säännösten ja määräysten vastaiseen menettelyyn jo varhaisessa vaiheessa.

Ympäristöministeriö (YM) pitää erittäin tärkeänä koulutuksen järjestämistä niin poliisille, tuomioistuimille, kuin valvoville viranomaisillekin. Esitysluonnosta tulisi selventää koulutuksen järjestämisen osalta.

3.31 Muut huomiot

Ahvenanmaan maakunnan hallitus arvioi lausunnossaan maakunnan ja valtakunnan lainsäädäntötoimivallan jakautumista. Lausunnossa tuodaan esiin, että toimivalta on ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanon kattamissa asioissa jakautunut maakunnan ja valtakunnan välillä. Esimerkiksi rikoslain 48 luvun 1 §:n mukaisen ympäristön turmelemisen alan osalta lainsäädäntövalta on lausunnon mukaan jaettava maakunnan ja valtakunnan kesken. Esitysluonnokseen sisältyy myös ehdotuksia sellaisiin rikoslain säännöksiin, jotka eivät koske ympäristörikoksia (esim. törkeän rikoksen ilmoittamatta jättäminen ja terroristiset rikokset). Suuri osa muista laeista, joita ehdotetaan muutettavaksi, kuuluu maakunnan hallituksen näkemyksen mukaan maakunnan toimivaltaan. Lisäksi maakunnan hallitus toteaa, ettei se saanut koko hallituksen esitysluonnosta ruotsinkielisenä. Vain hallituksen esityksen pääasiallinen sisältö ja ehdotetut lakitekstit oli käännetty ruotsiksi. Ahvenanmaan itsehallintolain 38 §:n 1 momentin mukaan maakunnan viranomaisten ja valtioneuvoston välillä vaihdettavat kirjoitukset ja muut asiakirjat on laadittava ruotsin kielellä.

Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) esittää harkittavaksi, tulisiko esitysluonnoksessa todeta Ahvenanmaan maakunnan toimivalta liittyen liikenteeseen.

Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistys r.y. pitää ensiarvoisen tärkeänä, että lainsäädännön muutoksista viestitään riittävän selkeästi ja laajasti. Viestinnällä voidaan lisätä lainsäädännön ennalta ehkäisevää vaikutusta ja kansalaisten herkkyyttä ilmoittaa rikoksista.

Luonnonvarakeskus (luke) korostaa aktiivisen tiedottamisen ja viestinnän tärkeyttä. Eri viranomaisten ja toimijoiden on pyrittävä lisäämään tietoisuutta vieraslajien haittavaikutuksista ja asiaan liittyvistä rikoksista ja seuraamuksista, jotta lainsäädäntömuutoksilla voisi olla ennaltaehkäisevä vaikutus. Lisäksi rikosepäilyistä ilmoittamiseen pitäisi olla selkeä toimintamalli.

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) pitää olennaisena sitä, että muutokset saataisiin kansalaisten tietoon tehokkaalla tiedottamisella.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. esittää kohdennettua tiedottamista uudistuksista muun muassa maataloustuottajille.

Keskisen Suomen liito-oravayhdistys r.y. pitää esitysluonnosta rakenteellisesti raskaana ja sekavana ja kritisoi myös lausuntopyynnön jäsentelyä.

Oikeusrekisterikeskus (ORK) kiinnittää huomiota siihen, että hankintalain ja erityisalojen hankintalain säännöksissä vaikuttaa olevan virheellinen viittaus rikosrekisterilain 6 §:n 8 momenttiin 9 momentin sijaan.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y. toteaa, että yhteisövastuuta olisi tarvetta kehittää esimerkiksi työrikosten yhteydessä. Yhteisövastuun keskeisten periaatteiden ja toimintatapojen tulisi olla yhdenmukaisia eri oikeudenaloilla.

Suomen luonnonsuojeluliitto r.y. (SLL) toteaa, että suomalaisten yritysten ulkomailla tekemistä ympäristörikoksista pitäisi voida rangaista myös Suomessa. Lisäksi EU:n kalastussäännösten rikkominen pitäisi tehdä rangaistavaksi kalastusrikoksena.

Suomen satamat r.y. huomauttaa poikkeusoloihin varautumisen kannalta olevan ongelmallista, että satamatoiminnan ympäristölupiin ei sisälly poikkeustilannejoustoja.

Syyttäjälaitos toteaa, että sen tilastoista saadaan tällä hetkellä tietoa ainoastaan rikosnimikkeen perusteella.

Tulli katsoo, että hiilirajamekanismiasetuksen vastaisen toiminnan kriminalisointitarvetta tulisi tarkastella. Ympäristörikosdirektiivissä ei ole nimenomaisesti mainittu, että jäsenvaltioiden tulisi kriminalisoida hiilirajamekanismiasetuksen vastainen toiminta.

Ulkoministeriö huomauttaa muutamista perusteluiden kohdista, joita olisi selvytyden vuoksi tarkennettava.

Asiasta lausunut *yksityishenkilö* huomauttaa poliisin kynnyksen kirjata ja tutkia ilmoitettuja ympäristörikoksia olevan liian korkea.

Ympäristöministeriö (YM) ehdottaa perusteluihin tiettyjä tarkennuksia sekä vanhentuneen tiedon korjauksia.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-363-6 (PDF)